

Страсбург, 19 ноември 2002 г.

ССЈЕ (2002) Оп. N° 3

КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ (КСЕС)

СТАНОВИЩЕ № 3 (2001) НА КОНСУЛТАТИВНИЯ СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ (КСЕС) НА ВНИМАНИЕТО НА КОМИТЕТА НА МИНИСТРИТЕ НА СЪВЕТА НА ЕВРОПА ОТНОСНО ПРИНЦИПИТЕ И ПРАВИЛАТА, ОПРЕДЕЛЯЩИ ПРОФЕСИОНАЛНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА СЪДИИТЕ, В ЧАСТНОСТ ЕТИКА, НЕСЪВМЕСТИМО ПОВЕДЕНИЕ И БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

1. Консултативният съвет на европейските съдии (КСЕС) изготви това становище въз основа на отговорите на държавите-членки на въпросника и текстовете, изработени от работната група на КСЕС и специалиста на КСЕС по този въпрос, г-н Дени САЛАС (Франция).

2. Настоящото становище се позовава на Становище № 1 (2001) (www.coe.int/legalprof, ССЈЕ(2001) 43 относно стандартите за независимост на съдебната власт и несменяемостта на съдиите, по-конкретно точки 13, 59, 60 и 71.

3. При изготвянето на Становището КСЕС взе предвид редица други документи, в частност:

- Основни принципи на ООН за независимостта на съдебната власт (1985 г.);
- Препоръка № R (94) 12 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно независимостта, ефикасността и ролята на съдиите;
- Европейска харта за статута на съдиите (1998) (DAJ/DOC(98) 23);
- Кодекс за поведението на съдиите, проекта от Бангалор^[1]

4. Настоящото становище разглежда две главни области:

- принципите и правилата за професионалното поведение на съдиите, основаващи се на етични принципи, които трябва да отговарят на много високи критерии и могат да бъдат включени в стандарти за професионалното поведение, изготвени от самите съдии (А);
- принципите и процедурите, регламентиращи наказателната, гражданската и дисциплинарна отговорност на съдиите (В);

5. В тази връзка КСЕС запита дали съществуващите правила и принципи са в съответствие във всяко отношение с независимостта и необходимата безпристрастност на съдилищата, която се изисква съгласно Европейската конвенция за защита правата на човека.

6. Затова КСЕС се постара да отговори на следните въпроси:

- Какви стандарти на поведение трябва да бъдат прилагани за съдиите?
- Как трябва да бъдат формулирани стандартите за поведение?
- Какво става ако на съдиите бъде наложена наказателна, гражданска и дисциплинарна отговорност?

7. КСЕС счита, че отговорите на тези въпроси ще допринесат за изпълнението на общия рамков план за действие за съдиите в Европа, по-специално приоритетите, свързани с правата и задълженията на съдиите, професионалното поведение и етика (виж документ ССЈЕ (2001) 24, Приложение А, част III В) и в тази връзка се позовава на заключенията в точки 49, 50, 75, 76 и 77 по-долу.

A. СТАНДАРТИ ЗА ПОВЕДЕНИЕТО НА СЪДИИТЕ

8. Моралните аспекти на поведението на съдиите трябва да бъдат разгледани поради различни причини. Методите, използвани при уреждането на спорове трябва винаги да вдъхват доверие. Правомощията, дадени на съдиите са тясно свързани с ценностите на правосъдието, истината и свободата. Стандартите за поведение, отнасящи се до съдиите са естествена последица от тези ценности и предпоставка за постигане на доверие в правораздаването.

9. Доверието в съдебната система е още по-важно предвид увеличаващата се глобализация на споровете и голямото движение на съдебните решения. Освен това в една правова държава обществото има право да очаква да бъдат установени общи принципи, съответстващи на понятието за справедлив процес и гарантиращи основните права. За да се гарантира непристрастността и ефикасността на действията на съдиите бяха определени техните задължения.

1. Какви стандарти за поведение трябва да се прилагат за съдиите?

10. Всеки анализ на правилата, определящи професионалните изисквания към съдиите трябва да включва съблюдаването на основните принципи и преследваните цели.

11. Каквито и методи да бъдат използвани за набиране и обучение на съдии и колкото и широк да е техният обхват, на тях са им предоставени правомощия и те работят в сфери, които засягат самата същност на човешкия живот. В едно проучване, направено наскоро, се отбелязва, че от всички публични власти, може би съдебната власт в европейските страни е тази, която се е променила най-много.^[2] В последните години демократичните общества поставят все по-големи изисквания към техните съдебни системи. Нарастващият плурализъм на нашите общества води до това, всяка група да търси признание или защита, които тя не всякога получава. Докато архитектурата на демокрациите е дълбоко засегната, националните различия остават явни. Всеизвестна истина е, че Източноевропейските страни, които се отърсват от авторитарните режими, гледат на правото и правосъдието като на нещо, придаващо им легитимност, която е много важна за възстановяване на демокрацията. Там, повече от където и да било другаде, съдебната система се утвърждава по отношение на другите публични власти чрез своята функция на съдебен надзор.

12. Правомощията, дадени на съдиите, са подчинени не само на вътрешното право, израз на волята на народа, но също така и на принципите на международното право и правосъдие, така както са признати в модерните демократични общества.

13. Целта, за която тези правомощия са дадени на съдиите е да им се даде възможност да правораздават като прилагат закона и да гарантират на всеки човек упражняването на правата и/или притежаването на имуществото, които по право са негови и от които той е бил или може да бъде несправедливо лишен.

14. Тази цел е посочена в член 6 на Европейската конвенция за правата на човека, в която, като се говори чисто от гледна точка на хората, които се ползват от услугите на съдебната система, се казва, че *“всяко лице има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и непристрастен съд, създаден в съответствие със закона”*. Далеч от това да внушава, че съдиите са всемогъщи, Конвенцията посочва гаранциите, които съществуват за подсъдимите и посочва принципите, на които се основават служебните задължения на съдиите: независимост и непристрастност.

15. В последните години се признава необходимостта от по-големи гаранции за независимостта и непристрастността на съдиите; бяха създадени независими органи, за да защитават съдебната власт от влияние на партиите; нарасна значението на Европейската конвенция за правата на човека и това се почувства чрез практиката на Европейския съд в Страсбург и националните съдилища.

16. Независимостта на съдията е основен принцип и е право на гражданите на всяка държава, включително и на съдиите. И двете имат институционален и личностен аспект. Модерната демократична държава трябва да бъде основана на разделение на властите. Всеки отделен съдистрябва да прави всичко възможно, за да утвърждава съдебната независимост както на институционално, така и на своето лично равнище. Основното предназначение на тази независимост беше разгледано в Становище № 1 (2001) да КСЕС, точки 10-13. Както се посочва там, тя е взаимно свързана и е предпоставка за

безпристрастността на съдията, което е основно за вярата в съдебната система и доверието, което тя трябва да вдъхва в едно демократично общество.

17. В член 2 от „Основни принципи за независимостта на съдебната власт”, изготвени от Обединените нации през 1985 г. се казва, че „съдебната власт решава делата безпристрастно, въз основа на фактите и съгласно закона, без каквото и да било ограничение, неправомерно влияние, подбуждане, натиск, заплахи или намеса, преки или косвени, от когото и да било или по каквато и да е причина”. Съгласно член 8, съдиите трябва да „се държат винаги по такъв начин, че да опазят достойнството на своя пост и безпристрастността и независимостта на съдебната власт.”

18. В своите Препоръки № R (94) 12 относно независимостта, ефикасността и ролята на съдиите (Принцип I.2.d) Комитетът на министрите на Съвета на Европа заявява, че „съдиите трябва да имат неограничавана от нищо свобода да се произнасят по делата безпристрастно, в съответствие със своето вътрешно убеждение, собственото си тълкуване на фактите и съобразно действащите закони и правила”.

19. В Европейската харта за статута на съдиите се посочва, че статутът на съдиите трябва да осигури безпристрастност на съдиите, каквато всички членове на обществото имат право да очакват от съдилищата (точка I.1). КСЕС подкрепя напълно тази разпоредба на Хартата.

20. Безпристрастността се определя от Европейския съд както съгласно *субективен* подход, който взема под внимание личните убеждения или интерес на даден съдия в даден случай, така и съгласно *обективна* проверка, с която се потвърждава дали съдията е дал гаранция, достатъчна за да се изключи всяко основателно съмнение в това отношение^[3].

21. Във всеки случай съдиите трябва да действат безпристрастно, да гарантират, че не може да има основателна причина гражданите да подозират някаква безпристрастност. Във връзка с това, безпристрастността трябва да бъде очевидна при упражняването както на съдебните функции на съдията, така и в другите му/й дейности.

а. Безпристрастността и поведението на съдиите при упражняване на техните съдебни функции

22. Общественото доверие и уважението към съдебната власт са гаранции за ефикасността на съдебната система: разбираемо е, че поведението на съдиите в техните професионални дейности се приема от членовете на обществото като основно за доверието в съдилищата.

23. Затова съдиите трябва да изпълняват служебните си задължения без да показват предпочитания, предубеждение или пристрастие. Те не трябва да достигат до решение като вземат предвид нещо, което попада извън приложението на закона. Докато те разглеждат дело или може да им бъде възложено да сторят това, те не трябва съзнателно да правят каквито и да е забележки, които логично биха могли да наведат на мисълта за някаква степен на предрешеност на спора или които биха могли да повлияят на справедливостта на производството. Те трябва да показват дължимото уважение към всички граждани (например страните, свидетелите, адвоката) без да правят разлика на базата на незаконни основания или несъвместими с правилното изпълнение на техните функции. Те трябва да направят също така, че тяхната професионална компетентност да бъде видна при изпълнение на служебните им задължения.

24. Съдиите трябва също така да изпълняват своите функции като стриктно спазват принципа на равнопоставеност на страните, като избягват всякакво предубеждение и всякаква дискриминация, като поддържат баланс между страните и гарантират, че всяка от тях ще получи справедливо изслушване.

25. За ефективността на съдебната система е необходимо още съдиите да имат висока степен на информираност. Те трябва да осигурят поддържането на висока степен на професионална компетентност чрез първоначално и последващо обучение, което им осигурява съответната квалификация.

26. Същевременно съдиите трябва да изпълняват своите функции с усърдие и разумна експедитивност. Ето защо е необходимо разбира се те да имат на разположение подходящи средства, оборудване и помощ. Така оборудвани, съдиите трябва да се отнасят внимателно към задълженията си и да имат възможността да ги изпълняват съгласно изискванията на член 6.1. на Европейската конвенция за защита правата на човека за издаване на решения в разумен срок.

б. Безпристрастността и поведението на съдиите извън съда

27. Съдиите не трябва да бъдат изолирани от обществото, в което живеят, тъй като съдебната система може да функционира правилно само ако съдиите имат връзка с действителността. Нещо повече, както гражданите, така и съдиите се ползват с основните права и свободи, защитени по-специално от Европейската конвенция за защита правата на човека (свободно изразяване на мнение, религиозна свобода, и т.н.). Затова те общо взето трябва да бъдат свободни да участват по техен избор в дейности извън професионалните.

28. Тези дейности могат обаче да застрашат тяхната безпристрастност, понякога и независимостта им. Затова трябва да се поддържа разумен баланс между степенята, в която съдиите могат да участват в обществения живот и необходимостта те да са, и да бъдат възприемани, като независими и безпристрастни при изпълнение на служебните им задължения. В крайна сметка трябва винаги да се задава въпросът дали в даден социален контекст и в очите на един разумен, информиран наблюдател съдията се е заел с дейност, която би могла обективно да компрометира неговата или нейната независимост или безпристрастност.

29. В частния си живот съдиите трябва да се държат почтено, по начин достоен за уважение. Предвид културното разнообразие на държавите членки на Съвета на Европа и постоянната еволюция на моралните ценности, стандартите, които се прилагат към поведението на съдиите в частния им живот не могат да бъдат точно определени. КСЕС насърчава създаването в рамките на самата съдебна власт на един или повече органи или лица, които да играят ролята на консултанти и съветници и да бъдат на разположение на съдиите в случай, че те не са сигурни дали дадена дейност в частната сфера е в съответствие с техния статут на съдии. Наличието на такива органи или лица може да предизвика и насърчи дискусии в самата съдебна власт относно съдържанието и значението на етичните норми. Две възможности за това са: такива органи или лица могат да бъдат създадени под егидата на Върховния съд или сдружения на съдиите. Те във всеки случай трябва да бъдат отделени и да преследват цели, различни от тези на съществуващите органи, отговорни за налагането на дисциплинарни наказания.

30. Участието на съдиите в политически дейности поставя някои основни въпроси. Разбира се съдиите си остават граждани на държавата и трябва да им бъде позволено да упражняват политическите си права, с които се ползват всички граждани. Обаче, предвид правото на справедлив процес и легитимните очаквания на обществото, съдиите трябва да се въздържат от упражняване на публична политическа дейност. Някои страни са включили този принцип в техните дисциплинарни правила и наказват всяко поведение, което противоречи на задължението на съдиите да проявяват тази въздържаност. Те изрично показват също така, че задълженията на съдията са несъвместими с някои политически дейности (в националния парламент, Европейския парламент или орган на местната власт), понякога дори се забранява на съпругите/съпрузите да заемат такива длъжности.

31. По общо казано, необходимо е да се обсъди участието на съдиите в публични дебати от политически характер. За да се запази общественото доверие в съдебната система, съдите не трябва да се излагат на политически атаки, несъвместими с необходимата неутралност на съдебната власт.

32. Като се четат отговорите на въпросника изглежда, че в някои държави има ограничения за участието на съдиите в политиката.

33. Дискусиите, проведени в рамките на КСЕС, показаха необходимостта да се установи баланс между свободата на изказване на мнение на съдиите и изискването за неутралност. Затова е необходимо съдиите, въпреки че членуването им в политическа партия или участието им в публични дебати по важни проблеми на обществото не могат да бъдат забранени, да се въздържат поне от политическа дейност, която може да подкопае тяхната независимост или да изложи на риск проявата на безпристрастност.

34. На съдиите трябва обаче да им бъде разрешено да участват в някои дебати по националната съдебна политика. Те трябва да могат да бъдат консултирани и да играят активна роля в изготвянето на законодателство касаещо техния статут и, по-общо, функционирането на съдебната система. Тази тема повдига също въпроса дали на съдиите трябва да бъде разрешено да участват в професионални съюзи. Съгласно тяхната свобода на изразяване и мнение, съдиите могат да упражняват правото да участват в профсъюзи (свободата на сдружаване), въпреки че могат да бъдат поставени ограничения за правото на стачка.

35. Работата в област, различна от съдебната, предлага на съдиите възможност да разширят техния хоризонт и ги запознава с проблемите на обществото, което допълва познанията, придобити при упражняването на тяхната професия. В същото време, това е свързано с някои не маловажни рискове: това

може да бъде възприето като противоречащо на разделението на властите, а може също така и да разколебае обществената представа за независимостта и безпристрастността на съдиите.

36. Въпросът за участието на съдиите в някои държавни дейности, като например служба в частните кабинети на министър (*cabinet ministériel*), създава особени проблеми. Няма нищо, което да попречи на един съдия да изпълнява функции в административен отдел на министерство (например отдел в Министерството на правосъдието, занимаващ се с гражданско или наказателно законодателство); въпросът обаче е по-деликатен що се отнася до съдия, който става част от екипа на частния кабинет на един министър. Министрите имат право да назначават когото пожелаят за работа в частния си кабинет, но като близки сътрудници на министъра, този епик участва до известна степен в политическата дейност на министъра. При тези обстоятелства, преди съдията да постъпи на служба в частен кабинет на министър, трябва да бъде взето мнението на независим орган, отговорен за назначаването на съдиите, така че този орган да може да определи правилата на поведение, които да се прилагат във всеки различен случай.

с. Безпристрастността и други професионални дейности на съдите^[4]

37. Специфичният характер на съдебната функция и необходимостта да се поддържа достойнството на професията и да се защитят съдиите от всякакъв вид натиск означава, че съдиите трябва да се държат по такъв начин, че да избягват конфликт на интереси или злоупотреба с власт. Това изисква съдиите да се въздържат от всякаква професионална дейност, която може да ги отклони от техните съдебни задължения или да стане причина те да упражняват тези задължения отчасти. В някои държави проявите, несъвместими с функцията на съдия са ясно определени от статута на съдията и на членовете на съдебната власт е забранено да извършват каквато и да е професионална или друга дейност, за която се заплаща. Правят се изключения за образователни, изследователски, научни, литературни или артистични дейности.

38. Различните страни са се справили с несъвместимите дейности в различна степен (в приложение е дадено кратко обобщение) и като използват различни процедури, макар че във всеки случай целта е една и съща – да се избегне издигането на всякаква непреодолима бариера между съдиите и обществото.

39. КСЕС счита, че правилата за професионалното поведение трябва да изискват от съдиите да избягват всякакви дейности, които биха могли да подкопаят достойнството на тяхната професия и да поддържат доверието на обществото в съдебната система като сведат до минимум риска от конфликт на интереси. За тази цел, те трябва да се въздържат от всякаква допълнителна професионална дейност, която би ограничила независимостта им и би подложила на изпитание тяхната безпристрастност. В тази връзка, КСЕС подкрепя разпоредбата в Европейската харта за статута на съдиите, според която свободата на съдиите да извършват дейности извън техния съдебен мандат „не може да бъде ограничавана, освен в случаите, когато такива извънслужебни дейности са несъвместими с доверието към съдията, с неговата безпристрастност или независимост или с изискването той да бъде на разположение, за да разглежда с необходимото внимание и в разумен срок делата, които са му предоставени за разглеждане” (алинея 4.2). В Европейската харта се признава също така и правото на съдиите да вземат участие в професионални организации и правото на свободно изразяване на мнение (алинея 1.7), за да се избегне „прекалена строгост”, която би могла да издигне бариери между обществото и съдиите (алинея 4.3). От основно значение обаче е съдиите да продължат да отделят повечето от работното си време на тяхната роля на съдии, включително и свързаните с това дейности, а не да бъдат изкушавани да отдават прекалено голямо внимание на извънсъдебни дейности. Очевидно рискът от отделянето на прекалено голямо внимание на такива дейности би бил по-голям, ако им бъде разрешено да получават заплащане. Точната граница между това, което е разрешено и което не е позволено трябва обаче да се определи от всяка страна индивидуално и тук също е ролята на такъв орган или лице, както се препоръчва в точка 29 по-горе.

d. Безпристрастност и отношенията на съдиите с медиите

40. Съществува обща тенденция по-големите медии, повече в някои западноевропейски страни, да съсредоточават вниманието си върху съдебни дела, особено в областта на наказателното право. Като се имат предвид връзките, които могат да бъдат изградени между съдиите и медиите, съществува опасност начинът, по който се държат съдиите да бъде повлиян от журналистите. Във връзка с това КСЕС напомня, че в своето Становище № 1 (2001) той казва, че въпреки че свободата на пресата е прекрасен принцип, съдебният процес трябва да бъде защитен от неправомерно външно влияние. Затова, съдиите трябва да бъдат предпазливи в техните отношения с пресата и да могат да отстояват своята независимост и безпристрастност, като се въздържат от използване на всякакви лични връзки със журналистите и от всякакви неоправдани забележки по делата, които те разглеждат. Все пак правото на обществото да получава информация е основен принцип

по силата на член 10 от Европейската конвенция за защита правата на човека. Това означава съдията да отговаря на легитимните очаквания на гражданите с ясно мотивирани решения. Съдиите трябва да бъдат също свободни да изготвят обобщена информация или съобщения (communiqué), с които да представят съдържанието или да поясняват на обществото значението на присъдата. Освен това, за страни, в които съдиите участват в наказателни разследвания е целесъобразно да се установи баланс между необходимите ограничения, свързани с делата, които те разглеждат и правото на информация. Само при такива условия съдиите могат свободно да изпълняват своята роля, без опасение от натиск от страна на пресата. КЕСС отбеляза с интерес действащата в някои страни практика на назначаване на съдия, който да отговаря за съобщенията за пресата, или говорител, който да контактува с пресата по въпроси от обществен интерес.

2. Как трябва да бъдат формулирани стандартите за поведение?

41. Континенталната съдебна традиция силно подкрепя идеята за кодификация. Няколко страни вече са изработили кодекси за поведение в публичния сектор (полицията), в регламентирания професии (адвокати, лекари) и в частния сектор (пресата). Напоследък бяха въведени кодекси за поведение и за съдиите, главно в източноевропейските страни, които следват примера на Съединените щати.

42. Най-стар е италианският „Етичен кодекс“ от 7 май 1994 г., изготвен от Италианската асоциация на съдиите, професионална организация на съдебната власт. Думата „кодекс“ е неподходяща, тъй като той се състои от 14 члена, които обхващат изцяло поведението на съдиите (включително председателите на съдилищата) и тук са включени и прокурорите^[5]. Ясно е, че кодексът не съдържа дисциплинарни или наказателни разпоредби; той представлява инструмент за саморегулиране, създаден от самата съдебна власт. В член 1 е посочен основният принцип: „В общественния живот съдията трябва да се държи с достойнство и коректно и да проявява внимание към публичния интерес. В рамките на своите функции и във всяко служебно действие той трябва да се ръководи от принципа на липса на всякакъв личен интерес, независимост и безпристрастност“.

43. Други страни, като например Естония, Литва, Украйна, Молдова, Словения, Чешката Република и Словакия, имат „етичен кодекс на съдебната власт“ или „принципи на поведение“, които са приети на събрания от представители на съдиите и са отделни от дисциплинарните правила.

44. От кодексите за поведение има някои важни ползи: първо, те помагат на съдиите да разрешат въпросите на професионалната етика, като им дават самостоятелност при вземане на решения и гарантират тяхната независимост от други власти. Второ, информират обществото за стандартите на поведение, което то има право да очаква от съдиите. Трето, допринасят за убеждаването на обществото, че правораздаването се извършва независимо и безпристрастно.

45. КЕСС обаче обръща внимание, че независимостта и безпристрастността не могат да бъдат защитени единствено от принципите на моралното поведение, а много законови и процедурни разпоредби също трябва да изпълняват тази роля. Стандартите за професионална етика се различават от законовите разпоредби и дисциплинарните правила. Те изразяват способността на професията да отрази нейната функция в стойности, които отговарят на очакванията на обществото за допълнителните правомощията, които са й дадени. Това са стандарти за саморегулиране, които признават, че прилагането на закона не е механична дейност, то включва действителни дискреционни правомощия и възлага на съдиите отговорност към самите тях и към гражданите.

46. Кодексите за професионална етика създават също така и много проблеми. Например, те могат да създадат впечатлението, че съдържат всички правила и всичко, което не е забранено, трябва да бъде разрешено. В тях съществува тенденция ситуацията да се опростят прекомерно и накрая създават впечатлението, че стандартите за поведение са неизменни за известен период от време, докато в действителност те се развиват непрекъснато. КЕСС счита, че е за предпочитане да се изготвят и да се говори по-скоро за „стандарти за професионално поведение“, отколкото за кодекс.

47. КЕСС счита, че изготвянето на такива стандарти трябва да бъде поощрявано във всяка страна, въпреки че те не са единственият начин за разпространяването на правилата за професионално поведение, тъй като:

- едно подходящо първоначално и последващо обучение би трябвало да играе роля в изготвянето и разпространението на правила за професионално поведение^[6];
- в държавите, където има такива, съдебните инспекторати, въз основа на наблюденията си върху поведението на съдиите, могат да допринесат за развитието на етичното мислене; техните идеи могат да бъдат разпространени чрез годишните им доклади;

- чрез своите решения независимият орган, описан в Европейската харта за статута на съдиите, ако участва в дисциплинарни производства, набелязва задълженията и ангажиментите на съдиите; ако тези решения се публикуват в подходяща форма, би могло информираността за ценностите, които стоят в основата им, да бъде повишена по-ефективно;
- възможно е да се сформират групи на високо равнище, състоящи се от представители на различни интереси, участващи в правораздаването, които да разгледат етичните въпроси и техните заключения да бъдат разпространени;
- професионалните сдружения трябва да служат за форуми за дискусии относно отговорностите и етиката на съдиите; те трябва да осигурят широко разпространение на правилата за поведение в съдебните кръгове.

48. КСЕС би искал да подчертае, че за да се осигури необходимата защита на независимостта на съдиите, всички стандарти за професионално поведение трябва да се основават на два основни принципа:

i) първо, те трябва да се отнасят до основни принципи на професионалното поведение. Трябва да се признае невъзможността да бъде съставен пълен списък на предварително определени дейности, каквито на съдиите е забранено да извършват; установените принципи трябва да служат на съдиите като инструмент за саморегулиране, т.е. общи правила, които да ръководят техните дейности. Освен това, въпреки че има както припокриване, така и взаимодействие, принципите на поведение трябва да останат отделени от дисциплинарните правила, които се прилагат към съдиите в такъв смисъл, че неспазване на един от тези принципи не трябва от само себе си да съставлява дисциплинарно нарушение или гражданско или наказателно нарушение;

ii) второ, принципите на професионално поведение трябва да бъдат изготвени от самите съдии. Те трябва да представляват инструмент за саморегулиране, създаден от самата съдебна власт, който да даде възможност на съдебната власт да придобие легитимност, като действа в рамките на общоприетите етични стандарти. Трябва да бъде организирана широка консултация, може би под егидата на лице или орган, както е посочено в точка 20, които биха могли също така да обясняват и тълкуват стандартите за професионално поведение;

3) Заключение за стандартите за поведение

49. КСЕС е на мнение, че:

- i) в своите действия съдиите трябва да бъдат ръководени от принципи на професионалното поведение;
- ii) тези принципи трябва да представляват основни насоки за съдиите как да действат, като с това им се даде възможност да преодоляват трудностите, които те срещат по отношение на тяхната независимост и безпристрастност;
- iii) тези принципи трябва да бъдат изработени от самите съдии и да бъдат напълно отделни от дисциплинарната система за съдиите;
- iv) желателно е във всяка страна да се създаде един или повече органи или лица вътре в самата съдебна власт, имащи задължението да дават съвети на съдиите, които са се сблъскали с проблеми, свързани с професионалната етика или съвместимостта на несъдебните дейности с техния статут.

50. Що се отнася до правилата за поведението на всеки съдия, КСЕС счита, че:

- i) всеки отделен съдия трябва да направи всичко възможно, за да запази съдебната независимост както на институционално, така и на лично равнище;
- ii) съдиите трябва да се отнасят с достойнство в работата си и в личния си живот;
- iii) трябва винаги да използват такъв подход, който да бъде и едновременно с това да личи, че е безпристрастен;
- iv) те трябва да изпълняват служебните си задължения без да показват предпочитания и без действително или видимо предубеждение или пристрастие;

- v) решенията им трябва да бъдат вземани като отчитат всички съществени обстоятелства, които се отнасят до приложението на съответните правни норми и като изключват всички несъществени съображения,
- vi) трябва да показват дължимото уважение към всички лица, участващи в съдебното производство или засегнати от това производство;
- vii) трябва да изпълняват служебните си задължения като стриктно спазват принципа за равнопоставеност на страните, като избягват всяко предубеждение и всякаква дискриминация, като поддържат баланса между страните и като осигуряват на всяка от тях справедлив процес,
- viii) трябва да показват благоразумие в отношенията си с медиите, да отстояват своята независимост и безпристрастност като се въздържат от използване на всякакви лични връзки със журналистите и от всякакви непредпазливи забележки по делата, които те разглеждат;
- ix) трябва да поддържат висока степен на професионална компетентност;
- x) трябва да бъдат много добре професионално информирани и да имат задължението да работят с усърдие, за да се справят с изискването за произнасяне на решенията в разумен срок;
- xi) трябва да посвещават повече от работното си време на своите съдебни функции, включително и на свързаните с тях дейности;
- xii) трябва да се въздържат от политическа дейност, която може да подкопае тяхната независимост и да навреди имиджа им за безпристрастност.

В. НАКАЗАТЕЛНА, ГРАЖДАНСКА И ДИСЦИПЛИНАРНА ОТГОВОРНОСТ НА СЪДИИТЕ

4) Каква трябва да бъде наказателната, гражданската и дисциплинарната отговорност на съдиите?

51. Естествена последица от правомощията и доверието, гласувано на съдиите от обществото е, че трябва да има някакво средство за търсене на отговорност на съдиите и дори отстраняването им от длъжност в случаи на тежки простъпки, които да дават основание за предприемане на такова действие. Необходимостта от предпазливост при признаването на такава отговорност произтича от нуждата да се отстоява независимостта на съдебната власт и защитата от неправомерен натиск. Поради това КСЕС разглежда въпросите за наказателната, гражданска и дисциплинарна отговорност. На практика най-важна е потенциалната дисциплинарна отговорност на съдиите.

a. Наказателна отговорност

52. Съдиите, които при провеждане на своята работа извършат нещо, което при всички обстоятелства би било сметено за престъпление (например приеме подкуп) не може да претендира за имунитет по смисъла на наказателното право. Отговорите на въпросника показват, че в някои страни дори простъпки на съдиите, допуснати с добри намерения могат да съставляват престъпление. Така например съдиите на Швеция и Австрия (които са приравнени към другите държавни служители) могат да бъдат наказвани (например с глоба) в някои случаи на груба небрежност (например задържане под стража на някого за твърде дълъг период).

53. Въпреки това, поради това че настоящата практика не изключва изцяло наказателната отговорност от страна на съдиите за неумишлено допуснати слабости при упражняването на техните функции, КСЕС не счита въвеждането на такава отговорност нито за общоприемлива, нито че това трябва да се поощрява. Съдията не трябва да работи под заплахата от финансова санкция, още по-малко лишаване от свобода, присъствието на която би могло, дори подсъзнателно, да се отрази на неговата присъда.

54. Обидното водене на наказателен процес срещу съдия, когато едната страна в съдебния процес не харесва, стана често срещано явление в някои европейски страни. КСЕС счита, че в страни, в които наказателно разследване или съдебен процес може да започне по инициатива на частно лице, трябва да има механизъм за предотвратяване или спиране на това разследване или производство срещу съдия, във връзка с изпълнението на неговата работа, когато няма точни данни, сочещи, че съществува някаква наказателна отговорност от страна на съдията.

b. Гражданска отговорност

55. Подобни съображения на тези, посочени в точка 53, се отнасят за налагане на съдиите на гражданска отговорност за последици от тяхно погрешно решение или за други слабости (например прекомерно забавяне). Като основен принцип, съдиите трябва да бъдат напълно освободени от отговорност за претенции отправяни пряко към тях, свързани с добросъвестно упражняването от тях функции. Съдебните грешки, независимо това дали са свързани с юрисдикцията или процедурата, при установяването на законовите основания или прилагането на закона или при оценяването на доказателствата, трябва да бъдат разрешени чрез обжалване; разрешаването на други съдебни недостатъци, които не могат да бъдат оправени по този начин (включително прекомерното забавяне) трябва да води най-много до претендиране на щети от неудовлетворената страна към държавата. Това че държавата при известни обстоятелства може да бъде отговорна, съгласно Европейската конвенция за защита правата на човека, за обезщетяване на страна по процеса, е друг въпрос, който не се отнася пряко до това становище.

56. Има обаче европейски страни, в които съдиите може да понесат гражданска отговорност за очевидно погрешни решения или други очебийни недостатъци^[7], по-специално в случаи, когато държавата дължи обезщетение, след като е била осъдена от неудовлетворената страна. Така например в Чешката Република може да се търси отговорност от държавата за вреди, причинени от незаконосъобразно решение на съдия или от неправилно съдебно действие, но тя може да поиска възстановяване от съдията на присъденото обезщетение, в случай че и след като неправомерно поведение на съдията е било установено в наказателно или дисциплинарно производство. В Италия държавата може, при известни условия, да претендира за възстановяване на средствата от съдия, който е станал причина тя да поеме отговорност или като е използвал преднамерено измама или поради „пълна небрежност“, като в последния случай е възможно ограничаване на отговорността.

57. В член 5.2 на Европейската харта за статута на съдиите е предвидена възможността държавата да поиска възстановяване на щети от този род – с уговорката, че трябва да се получи предварително съгласие от независим орган, в който има голямо представителство на съдии, както това се препоръчва в точка 43 на Становище № 1 на КСЕС. В точка 5.2 на Коментара към Хартата се подчертава необходимостта да се ограничи гражданската отговорност на съдиите до (а) възстановяване на щети на държавата за (b) „груба небрежност или самонадеяност“ чрез (c) съдебно производство, (d) за което се изисква предварително съгласие от този независим орган. КСЕС поддържа всички тези мнения и отива по-далеч. Прилагането на понятия като груба небрежност или самонадеяност често е трудно. Ако съществува някаква възможност държавата да поиска възстановяването на щети от съдията, съдията би трябвало задължително да участва пряко в процеса по предявения иск към държавата. Заключение на КСЕС е, че не е правилно един съдия да бъде изложен, във връзка с упражняването на съдебните функции, на каквато и да било лична отговорност, дори за възстановяване на щети на държавата, с изключение на случаи на умишлено неизпълнение на задълженията.

с. Дисциплинарна отговорност

58. Всички съдебни системи се нуждаят от някаква форма на дисциплинарна система, въпреки че от дадените отговори е видно, че необходимостта се чувства пряко много повече в някои държави членки, за разлика от други. В това отношение има основно различие между държавите с прецедентно право, с малко по брой професионални съдии, назначени от средите на опитни практикуващи юристи и държавите с континентална правна система, с повече и по-млади съдии от кариерата.

59. Въпросите, които се повдигат са следните:

- i) Какво е това поведение, което може да даде основание един съдия да бъде разследван в дисциплинарно производство?
- ii) От кого и как трябва да бъде иницирано такова производство?
- iii) От кого и как трябва да бъдат вземани решения по дисциплинарните дела?
- iv) Какви санкции трябва да бъдат предвидени за установено в дисциплинарно производство поведение в разрез с установените норми?

60 Що се отнася до въпрос (i), първото нещо, което КСЕС установява (като по същество повтаря казаното по-горе в това становище) е, че не е правилно да се прави връзка между нарушения на същинските професионални стандарти с неправомерното поведение, което води до дисциплинарни санкции.

Професионалните стандарти, които бяха тема за разглеждане в първата част на това становище, представляват най-добрата практика, като целта на всички съдии трябва да бъде да я развият и към която всички съдии трябва да се стремят. Ако ги приравним с поведението, което е в разрез с установените норми, даващо основание за възбуждане на дисциплинарно производство, това би попречило на развитието на тези стандарти и би довело до неразбиране на тяхната цел. За да има основание за дисциплинарен процес, несъвместимото поведение трябва да представлява сериозно отклонение от нормите и явно по начин, който не може да бъде приет като факт просто защото не са спазени професионалните стандарти, определени в ръководни принципи, като онези, които бяха разгледани в първата част на това становище [8].

61. Това не означава, че нарушението на професионалните стандарти, посочени в това становище не могат да бъдат релевантни в значителна степен, когато се твърди, че е имало неправомерно поведение, достатъчно да обоснове и да изисква дисциплинарна санкция. В някои от отговорите на въпросите това се признава изрично: например, професионалните стандарти са описани като имащи „известно влияние” върху дисциплинарното производство в Литва и като начин „за подпомагане на съдията при разглеждане на дисциплинарно дело, като се разясняват разпоредбите на закона за съдиите” в Естония. Те се използват също в дисциплинарното производство в Молдова. (От друга страна в отговорите на Украйна и Словакия се отрича всякаква връзка между двете).

62. В някои страни са създадени дори отделни системи, които да опитат да регулират и прилагат професионалните стандарти. В Словения неспазването на тези стандарти може да доведе до санкция пред „Съд на честта” в рамките на Сдружението на съдиите, а не пред дисциплинарен орган на съдиите. В Чешката Република, в особено тежка ситуация на неспазване на правилата за професионално поведение, съдията може да бъде изключен от „Съюза на съдиите”, който е съзателят на тези принципи.

63. Второто нещо, което КСЕС счита за целесъобразно е, че всяка държава трябва да определи със закон какво поведение може да доведе до дисциплинарно производство. КСЕС отбелязва, че в някои страни са направени опити да се посочи подробно всяко поведение, даващо основание за възбуждане на дисциплинарно производство, в резултат на което следва някаква санкция. Така, в турския закон за съдиите и прокурорите са степенувани нарушения (включително например отсъствие от работа без причина за различни периоди от време) със съответните санкции, като се започне от предупреждение, през порицание (т.е. мъмрене), санкции с различно отражение върху кариерното израстване и накрая освобождаване от длъжност. Подобно на това, наскоро приетият закон на Словения иска да въведе в действие общия принцип *nulla poena sine lege*, като определя 27 категории дисциплинарни нарушения. За отбелязване във всички тези опити обаче е, че в края на краищата те всички прибягват до “широки” формулировки, поставящи въпроси за степента на отговорността. Самият КСЕС не счита, че е необходимо (нито по силата на принципа *nulla poena sine lege*, нито на каквато и да е друга основа) или дори възможно да се стремим да определим точно или в детайли на европейско равнище характера на всяко неправомерно поведение, което би довело до дисциплинарен процес и санкции. Същността на дисциплинарното производство се отнася до поведение, противно на това, което се очаква от един професионалист.

64. На пръв поглед може да изглежда, че Принцип VI.2 на Препоръка № R (94) 12 предлага точните основания за дисциплинарно производство да бъдат винаги предварително “определени от закона с точни термини”. КСЕС е напълно съгласен, че трябва да бъдат посочени точните основания за всяко дисциплинарно действие, както и когато се предлага или вече е образувано дело. Но, както КСЕС заявя, той не счита, че е необходимо или дори възможно на европейско равнище да се определят предварително всички тези потенциални основания с други термини, освен с общи формулировки, които понастоящем са приети в повечето европейски страни. Затова по този въпрос КСЕС заключава, че целта, посочена в точка 60 с) от неговото Становище № 1 (2001) не може да бъде осъществена на европейско равнище.

65. Струва ни се, че допълнителното дефиниране със закон на точните основания за дисциплинарни действия, както е посочено в Препоръка № R(94) 12 от отделните държави-членки все пак е желателно. Понастоящем основанията за дисциплинарни действия обикновено се посочват много общо.

66. Следващия въпрос, който КСЕС разглежда е въпрос (ii): От кого и как трябва да бъде иницирано такова производство? В някои държави дисциплинарното производство се възбужда от Министерството на правосъдието, в други то се иницира от или заедно с някои съдии, или съвети на съдиите, или прокурори, като например първия председател на апелативния съд във Франция или главния прокурор в Италия. В Англия, инициатор е лорд канцлерът, но той дава съгласие за започване на дисциплинарно производство след като съгласува това с лорд главния съдия.

67. Важен е въпросът какви стъпки, ако има такива, могат да бъдат предприети от лицата, които твърдят, че са пострадали в резултат на съдийска грешка. Тези лица трябва да имат правото да подадат оплакване до лицето или органа, който може да възбуди дисциплинарно производство. Но те не могат да имат право самите те да инициират или да настояват за дисциплинарни действия. Трябва да има филтър, защото иначе съдиите може често да се намират в ситуация, при която могат да бъдат изправени пред дисциплинарно производство, възбудено по настояване на разочарована страна в процеса.

68. КСЕС счита, че процедурите, довеждащи до възбуждане на дисциплинарно производство трябва да бъдат определени по-точно. КСЕС предлага страните да помислят за създаване на специален орган или лице във всяка страна, който да отговаря за приемане на оплаквания, да осигурява представителство на засегнатия съдия и да решава в светлината на оплакванията дали има достатъчно основание да започне дисциплинарен процес срещу съдията и в такъв случай да предаде делото на дисциплинарните органи.

69. Следващият въпрос (iii) е: от кого и как трябва да бъдат вземани решения по дисциплинарните дела? Цял раздел от Основните принципи на ООН е посветен на дисциплинарните наказания, временното преустановяване на дейността и отстраняването от длъжност. В член 17 се признава “правото на справедливо изслушване” на съдите. Съгласно член 19 “всички дисциплинарни (...) производства се решават съгласно установените стандарти за поведение на съдиите”. И накрая, в член 20 се посочва принципът, че “решения по дисциплинарни дела, дела за временно преустановяване на дейността или отстраняване от длъжност трябва да подлежат на независим преглед”. На Европейско равнище са дадени основни насоки в Принцип VI на Препоръка № R (94) 12, където се препоръчва дисциплинарни мерки да се вземат от “специален компетентен орган, чиято задача е да прилага всякакви дисциплинарни санкции и мерки, когато те не са наложени от съд, и чиито решения трябва да се контролират от висшестоящ съдебен орган или самият той да е върховен съдебен орган” и в този контекст съдиите трябва да разполагат със защита, най-малко равна на тази, предвидена в член 6.1. на Европейската конвенция за защита правата на човека. Освен това в тази връзка КСЕС подчертава, че дисциплинарните мерки включват всякакви мерки, отразяващи се неблагоприятно на статута или кариерата на съдията, включително преместване в друг съд, изгубване на правото за повишаване или глоби.

70. Отговорите на въпросника показват, че в някои страни, дисциплинарните мерки се налагат от съдилища, специализирани за дела от този вид: дисциплинарната комисия към Върховния съд (Естония, Словения – където са представени всички нива на съдебната власт). В Украйна съществува комисия, включваща съдии от същото ниво на юрисдикция като това на засегнатия съдия. В Словакия, понастоящем има комисии на две нива, една от трима съдии, втората от пет съдии от Върховния съд. В Литва има комитет от съдии от различни нива на общата юрисдикция и административните съдилища. В някои страни решение се взема от съдебен съвет, заседаващ като дисциплинарен съд (Молдова, Франция, Португалия).^[9]

71. КСЕС вече изрази мнение, че дисциплинарно дело срещу който и да е съдия трябва да бъде решавано от независим орган (или “трибунал”), чиито работни процедури гарантират пълни права на защита – виж точка 60 (b) на Становище № 1 (2001) на КСЕС относно стандартите за независимост на съдебната власт и несменяемостта на съдиите. КСЕС счита също така, че органът, който отговаря за назначаването на такъв трибунал може и трябва да бъде независим орган (със значително представителство на съдии, избрани демократично от други съдии), който, както КСЕС препоръчва в точка 46 на своето първо становище, трябва да отговаря общо за назначаването на съдии. Това по никакъв начин не изключва включването в състава на дисциплинарния трибунал на други лица освен съдии (като по този начин се предотвратява опасността на корпоратизъм), винаги обаче при условие, че тези други лица не са членове на законодателната власт, правителството или администрацията.

72. В някои страни, първоинстанционният дисциплинарен орган е най-висшият съдебен орган (Върховният съд). КСЕС счита, че организацията на дисциплинарното производство във всяка страна трябва да бъде такава, че да разрешава обжалване на решението на първоинстанционния дисциплинарен орган (независимо дали той самият е орган, трибунал или съд) пред съд.

73. Последният въпрос (iv) е: Какви санкции трябва да бъдат предвидени за установените в дисциплинарно производство нарушения? Отговорите на въпросника показват големи различия, които несъмнено отразяват различните правни системи и изисквания. В системите с прецедентно право, с малка, хомогенна съдебна власт, съставена от стари, опитни практикуващи юристи, единствената формална санкция, която очевидно се счита за необходима, е крайната мярка – освобождаване от длъжност, въпреки че неофициалните предупреждения или контакти могат да се окажат много ефикасно средство. В други страни, с по-голям брой магистрати и по-разнородна съдебна власт, а в някои случаи и

с по-малък опит, намираме, че е подходящо степенуването на официално определени санкции, като понякога могат да се включат дори финансови санкции.

74. В Европейската харта за статута на съдиите (член 5.1.) се казва: „Размерът на наказанията, които могат да бъдат налагани, е установен със статута и неговото прилагане се подчинява на принципа на пропорционалността”. Някои примери на възможни санкции са посочени в Препоръка № R(94) 12 (Принцип VI.1). КСЕС одобрява необходимостта всяка юрисдикция да определя санкциите, които са разрешени съгласно нейната дисциплинарна система и тези санкции да бъдат пропорционални както по принцип, така и по прилагане. Но КСЕС не счита, че може или е необходимо да се прави опит за изготвяне на точен списък на европейско равнище.

3. Заключение по въпросите за отговорността

75. Що се отнася до наказателната отговорност, КСЕС счита, че:

- i) съдиите трябва да носят наказателна отговорност по общия ред за престъпления, извършени извън изпълнението на техните служебни задължения;
- ii) на съдиите не трябва да бъде налагана наказателна отговорност за неумишлено допуснати пропуски при упражняването на техните функции.

76. Що се отнася до гражданската отговорност, КСЕС счита, че като се има предвид принципът за независимост:

- i) средството за защита от съдебни грешки (независимо от това дали са във връзка с юрисдикцията, съществото или процедурата) трябва да бъде предвидено в една усъвършенствана система за обжалване (независимо от това дали ще се изисква разрешение от съда или без разрешение на съда);
- ii) всяко средство за защита за други допуснати слабости при правораздаването (включително например извънредно забавяне) може да бъде използвано само срещу държавата;
- iii) не е добре съдията да бъде изложен, във връзка с изпълнение на служебните си функции, на каквато и да е лична отговорност, дори чрез възстановяване на средства на държавата, с изключение на случаите на умишлено неизпълнение на задълженията.

77. Относно дисциплинарната отговорност, КСЕС счита, че:

- i) във всяка страна законът или основната харта, отнасящи се за съдиите трябва да определят, доколкото е възможно с конкретни термини, нарушенията, които могат да доведат до дисциплинарни санкции, както и процедурите, които трябва да бъдат следвани;
- ii) що се отнася до институцията, която разглежда дисциплинарни дела, държавите трябва да предвидят въвеждането на специален орган или лице, отговорни за приемане на оплаквания, за осигуряване представителство на съдията и за решаване, в светлината на оплакванията, дали изложените обвинения са достатъчно основание за възбуждане на дисциплинарно производство срещу съдията;
- iii) започването на всяко дисциплинарно производство трябва да бъде решено от независим орган или трибунал, като се използва процедура, гарантираща пълно право на защита;
- iv) когато самият орган или трибунал не е съд, неговите членове трябва да бъдат назначавани от независим орган (със значително представителство на съдии, избрани демократично от други съдии), както КСЕС препоръчва в точка 46 на своето становище № 1 (2001);
- v) организацията на дисциплинарното производство във всяка страна трябва да бъде такава, че да разрешава обжалване на решението на първостепенния дисциплинарен орган (независимо дали той самият е орган, трибунал или съд) пред съд.
- vi) санкциите, с които разполага този орган в случаите на доказано неправомерно поведение трябва да бъдат определени доколкото е възможно с конкретни термини, от закона или от основна харта за съдиите и трябва да бъдат прилагани пропорционално.

ПРИЛОЖЕНИЕ

РЕЗЮМЕ НА ОТГОВОРИТЕ НА ВЪПРОСНИКА

ЗА ПОВЕДЕНИЕТО, ЕТИКАТА И ОТГОВОРНОСТТА НА СЪДИИТЕ

	Какви са задълженията, които съдиите трябва да спазват				
	Източник	Дата	По отношение на закона	По отношение на работата	Лични качества
АНДОРА	Закон за квалифицираните съдии	1993		Опазване на професионална тайна	Задължение да проявяват въздържаност
АЗЕРБАЙДЖАН			лоялност към закона	честност, обективност, неподкупност	
БЕЛГИЯ	Съдебен кодекс	1967, Закон от 1999 г. трябваше да извърши реформа в системата, но не беше прието постановлението за прилагането му, а сега Парламентът възнамерява да отмени закона	Задължение да се произнасят, за да не бъдат обвинени за отказ от правосъдие	Задължение съгласно конституцията да мотивират своите решения, да разглеждат делата в определен срок	
КИПЪР	Закон за съдилищата		Клетва за вярност към Републиката и към конституцията	Клетва за изпълнение на служебните задължения, без да показва пристрастие, без да се поддава на внушения, без да позволява да бъде повлиян от пристрастия	
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА	Нов закон за съдилищата и съдиите	Влязъл в сила от 1 април 2002	Трябва да тълкуват закона възможно най-добре според способностите, знанията и убеждения си	Безпристрастност, решаване на делата в разумен срок, лоялност при изпълнение на служебните задължения, не трябва да правят нищо, което да	Нямат право на стачка, нямат право да участват в публични демонстрации, в ущърб на техните дейности, не трябва да членуват

				подкопае достоинството на съдебната система и доверието, което тя трябва да вдъхва	в политически партии.
ЕСТОНИЯ	Закон за статута на съдиите	През 2002 г. се разглежда нов закон			
ФИНЛАНДИЯ	Конституцията, клетва, Процесуален кодекс, Закон за държавните служители		Да се подчиняват на закона	Безпристрастност, ефективност, разглеждане на делата в разумен срок, опазване тайната на съвещанието при решаването на делата	Поведение в съответствие с изискванията на длъжността
ФРАНЦИЯ			Съдиите са длъжни да се произнасят, дори законът да не съдържа разпоредби за това, за да не бъдат обвинени за отказ от правосъдие	Да не нарушават принципа на секретност на разискванията, задължение за въздържаност в поведението, нямат право на стачка	Да се въздържат от всякакви политически разисквания, от всякаква демонстрация на враждебност към органите на Републиката
ГЕРМАНИЯ	Закон за съдебната власт в Германия			Принципът на въздържаност при изразяване на мнения, опазване тайната на съвещанието при решаването на делата, да не подкопават доверието в независимостта на съдебната система в тяхната работа	... и извън техните задължения
ИСЛАНДИЯ	Конституцията и Европейски акт за съдебната власт	1998		Трябва да изпълняват служебните си задължения в пълна независимост, без да бъдат подчинени на кого и да било, да разглеждат	Трябва да поддържат равнището на своите познания и да внимават в извънсъдебните дейности

				делата в разумен срок	
ИРЛАНДИЯ	Клетва, предвидена в конституцията	1937	Да се съобразяват с конституцията и закона	Да изпълняват задълженията си на съдии предано и възможно най-добре, според способностите си, без страх или протекции	
ИТАЛИЯ	Закон за дисциплината на съдиите	1946			
ЯПОНИЯ	Конституцията, Закон за устройство на съдилищата	1947 (и двата акта)	Да се съобразяват с конституцията и закона	Независимост при упражняването на тяхната съвест, безпристрастност и справедливост	Изисквания за отдаденост на служебните задължения и опазване на тайната на съвещанието при решаването на делата; трябва да се въздържат от поведение, създаващо съмнение в тяхната честност
ЛИХТЕНЩАЙН	Конституцията и Закон за устройство на съдилищата	1921 и 1922, в момента се разглежда Закон за съдебната власт	Общите задължения за държавните служители, Законът за държавните служители от 1938 г.		
ЛИТВА	Закон за съдилищата	2002 г.	Да се подчиняват на с конституцията и закона	Да изпълняват изискванията на съдебната етика, безпристрастност, да разглеждат делата в разумен срок, ако е необходимо да си правят отвод, да предупреждават, че членове на семейството се явяват пред съда, в който работят те	

ЛЮКСЕМБУРГ	Няма закон, определящ задълженията на съдиите				
МАЛТА	Първо клетва за вяност пред президента, предвидена в конституцията, второ клетвата, предвидена в Кодекса за съдебната организация и процедура		Да решават делата съгласно закона и малтийските обичаи, в прослава на Господ и Малтийската Република	Да постъпват честно и справедливо, не трябва да контактуват със страните или да ги съветват, с изключение на публично място, в съда или с разрешение от председателя, да представят мотиви за своите решения, да обясняват причините за забавяне	
МОЛДОВА	Закон за статута на съдебната власт		Стриктно спазване на изискванията на закона в интерес на правосъдието, защитници на свободите на гражданите	Да защитават честта и достойнството на гражданите, висока култура на съдебната власт, да бъдат безпристрастни и да се отнасят хуманно, да не уронват престижа, да не компрометират честта и достойнството на съдебната власт, да не поставят под съмнение нейната обективност	
НИДЕРЛАНДИЯ	Член 29 от Закона за организацията на съдебната власт	1827 г.	Да бъдат верни на краля, да поддържат и да се подчиняват на конституцията	Да изпълняват служебните си задължения безпристрастно, честно и съвестно	
НОРВЕГИЯ	Конституцията, клетва за подчинение и вяност към конституцията и			Трябва да поемат писмено задължение да изпълняват служебните си	

	краля, Закона за съдилищата			задължения съвестно	
ПОЛША	Конституцията, закони, кодекси и процедурни правила – клетва пред президента, правилник за вътрешния ред на съдилищата	Закони от 1984, 1995 и 1997 г., актуализирани през октомври 2001 г.	Вярност към народа, пазител на законността	Стриктно да спазват задълженията си, свързани с тяхната работа, да спазват клетвата, лоялност, безпристрастност, достойнство и честност в правораздаването, опазване на тайната на съвещанието при решаването на делата	Задължение за деклариране на имуществото и доходите, да избягват всякакъв конфликт на интереси
ПОРТУГАЛИЯ	Статутът на съдиите			Общите задължения за всички държавни длъжности, задължение за въздържаност, трябва да носят тоги	Трябва да живеят на мястото, където заседават; съдиите от съдилищата от по-ниска инстанция не трябва да отсъстват от населеното място, с изключение на почивните дни и по празници; другите съдии не трябва да отсъстват повече от три последователни дни и не повече от 20 дни в годината, за което се уведомява Съвета на съдебната власт; забранена е политическа дейност
РУМЪНИЯ	Член 24 от конституцията Членове 82-87 от Закона за съдебната организация 92/92	1991 1992	Клетва за вярност към конституцията и закона	Не трябва да правят нищо, което би компрометирало достойнството на професията	Не трябва да правят нищо, което уронва тяхното професионално достойнство
СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА	Закон за съдиите и съдебните заседатели	2000		Безпристрастност, да решават делата в разумен срок, лоялност при изпълнение на служебните задължения, не	Трябва да са навършили 30 години, да са завършили юридическото си образование, да имат възможност

				трябва да правят нищо, което да урони достойнството на съдебната система и доверието, което тя трябва да вдъхва, да отказват подаръци, да не позволяват да им бъде оказвано влияние заради техните връзки, включително от медиите	да бъдат съдии, по-специално във връзка с тяхното здраве и честност, трябва да имат постоянно местожителство в Словакия, трябва да са преминали през процедурата за избор
СЛОВЕНИЯ	Закон за съдебната власт	1994, 1996 и 1998 г.		Поведението им в професионалния им живот да бъде такова, че да не поставя под въпрос тяхната безпристрастност, независимост или да уронва престижа на съдебната власт	При упражняване на техните лични свободи и права, съдиите трябва винаги да имат предвид задължението да защитават независимостта и безпристрастността на правосъдието и не трябва да уронват престижа на съдебната власт
ШВЕЦИЯ	Конституцията, процесуален кодекс (клетва) и Закона за държавната служба		Трябва да спазват закона, не трябва да го изопачават	Един честен и почтен съдия трябва да бъде: безпристрастен, трябва да правораздава по най-добрия начин, според способностите си и по съвест, не трябва да се замесва в корупция или лични, роднински или приятелски услуги, не трябва да обявява невинния за виновен и обратно, трябва да опазва тайната на съвещанието при решаването на делата	
ШВЕЙЦАРИЯ					

ТУРЦИЯ	Конституцията на Република Турция и Закона за съдиите и прокурорите	И двата акта са приети през 1982 г.	Вярност към конституцията, към закона и към техните убеждения, при условие че те са в съответствие със закона	Да защитават своята независимост, въпреки че те могат да бъдат свързани с министерството в изпълнение на административните си задължения	Да не изпълняват официални функции, освен ако не е предвидено от закона
УКРАЙНА	Закон за статута на съдиите		Вярност към закона и към конституцията, обективност, трябва да разглеждат изцяло и добросъвестно делата, които са им възложени	Трябва да се подчиняват на дисциплината и организацията на работата в съда; опазване на професионалната тайна	
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО	Прецедентното право		Клетва за вярност и преданост към короната, като спазват закона	Да прилагат закона независимо и безпристрастно	

	Има ли кодекс за поведението на съдиите?				
	Изготвен от ...	Приет от...	Дата	Задължения	Санкция
АНДОРА	НЕ				
АЗЕРБАЙДЖАН	ДА, изготвен и приет от всички съдии и от Съдебния съвет			Същите, както са предвидени в разпоредбите на закона	Дисциплинарно производство
БЕЛГИЯ	НЕ				
КИПЪР	НЕ, но съществуват стандарти за подбор, за да се гарантира, че бъдещите съдии притежават високи морални качества, които са забелязани в				

	практиката им като адвокати				
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА	ДА и НЕ, но 7 кратки принципа са изготвени от Съюза на съдиите (организация, представляваща 50% от съдиите) и могат да бъдат оформени в кодекс	Одобрено от представително събрание на съдиите	2000	7 принципа, посочващи задълженията и поведението на съдиите в техния професионален живот	Няма дела
ЕСТОНИЯ	ДА, Асоциацията на естонските съдии	Делегация от Парламента в Закона за съдиите за приемане от Конференцията на съдиите	1994	35 основни правила за професионално поведение (добросъвестност и усърдие в работата, професионалните отношения, независимост и безпристрастност) и ограничаване на личните свободи (извънсъдебни дейности, частни отношения)	Няма действителни санкции, но може да помогне на съдията в дисциплинарното производство като внесат светлина в разпоредбите на Закона за съдиите
ФИНЛАНДИЯ	НЕ				
ФРАНЦИЯ	НЕ				
ГЕРМАНИЯ	НЕ				
ИСЛАНДИЯ	НЕ, някои неписани правила				
ИРЛАНДИЯ	НЕ, но в един доклад за етиката и професионалното поведение на съдиите от 1999 г. се препоръчва комисия за етично и професионално поведение да изготви Кодекс, който да бъде предоставян на всички нови съдии, при встъпване в длъжност. Такава комисия още не е създадена. В момента законът се преработва.				

ИТАЛИЯ	ДА, Националното сдружение на съдиите	Националното сдружение на съдиите, по препоръка на правителството и законодателната власт	1994	Достойнство и коректност в личния живот, чувство за обществен дълг, безкористно изпълнение на съдийските функции, внимателно отношение в гражданите, професионална съвест, непрекъсната квалификация, процедури за използването на средствата на администрацията, опазване на професионалната тайна, дисциплина в отношенията с медиите, да не защитават конфликти на политически или финансови интереси, да не показват пристрастност, поддържане на добри отношения с колегите и съдебните служители	Това е основно средство за саморегулиране. Може да бъде наложена санкция, ако нарушението е включено в дисциплинарните разпоредби или по общия закон.
ЯПОНИЯ	ДА, съществуват разпоредби в някои закони, въпреки че няма отделен кодекс за поведение				
ЛИХТЕНЩАЙН	НЕ				
ЛИТВА	ДА, Националното сдружение на съдиите	Националния конгрес на всички съдии	1998	Независимост, поведение и задължения на съдията, също и извън служебните му задължения, и т.н.	НЕ, но се провежда дисциплинарно производство
ЛЮКСЕМБУРГ	НЕ, Комисия, която се занимава с този въпрос даде заключение, че е за предпочитане да се придържа към общи неписани правила.				
МАЛТА	ДА, изготвен от съдебната власт	Всички, с изключение на един съдия;	2000	20 члена, които съгласуват добрите практики,	Самият Кодекс съдържа санкции

		кодексът беше представен на председателя на Комисията по правораздаване, която го прие с някои изменения		потвърждават ценностите, които съдиите са признали с произнасянето на клетвата, имидж на съдиите, които при необходимост трябва да бъдат също и наказвани ефективно	
МОЛДОВА	ДА, от CSM	Конференция на съдиите	2000	Опазване на служебната тайна, коректност, точност, трябва да бъдат сериозни, учтиви, въздържани, спокойни, толерантни, трябва да изслушват, да наказват онези, които оказват неуважение към съда, не трябва да разискват делото със страните, освен по време на заседанията, да спазват човешките права, да не проявяват дискриминация	ДА, дисциплинарни
НИДЕРЛАНДИЯ	НЕ				
НОРВЕГИЯ	Няма кодекс, през 1999 г. е направен опит за такъв от Норвежката комисия за съдилищата, който сега се разглежда в Парламента				
ПОЛША	НЕ, но на Националния съвет за съдебната власт е възложено да изработи такъв кодекс и от 2001 г. работи за събиране на принципи, отнасящи се до етиката на съдиите				
ПОРТУГАЛИЯ	НЕ				
РУМЪНИЯ	НЕ, но съществуват някои общи правила в Закона за	Румънския парламент	1992	Магистратите трябва да се въздържат от всякакви действия които могат да	Наказателно и дисциплинарно производство.

	организацията на съдебната власт		<p>подкопаят тяхното достойнство в работата им и пред обществото.</p> <p>На магистратите е забранено да членуват в политически партии или да се ангажират с публични дейности с политически характер.</p> <p>Изпълнението на служебните задължения е несъвместимо с всякаква друга публична и частна дейност, с изключение на професионална академична дейност.</p> <p>На магистратите се забранява да упражняват преподавателски дейности, участие в управление на обучението, в граждански или автономни компании, пряко или чрез подставени лица. Забранява им се същото така участие в администрирането на такива компании или автономни компании.</p> <p>Има други задължения за съдиите, които се приемат като условие да бъдат съдии: например добра репутация или добра характеристика за дейността на съдията: например независимост, безпристрастност, опазване тайната на съвещанието по решаване на делата.</p>	
--	-------------------------------------	--	---	--

СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА	ДА	Председателя на Съвета на съдебната власт и министъра на правосъдието	2001	Частния живот, професионалния живот и професионалните задължения	НЕ, само Закона за съдиите
СЛОВЕНИЯ	ДА (той замени предишния Кодекс за професионалната отговорност от 1972 г.), от група съдии от Сдружението на съдиите	Сдружението	2001	9 принципа: независимост, безпристрастност и неутралност, способности, усърдие, несъвместими/ съвместими дейности, свобода на действие, професионални отношения, репутация.	Не, но имаме Съд на честта, който може да разглежда дадено нарушение, но без да налага никаква санкция.
ШВЕЦИЯ	Няма отделен кодекс, но има исторически модел за поведението на съдиите и това е Общ кодекс по право от 1734 г., включващ стар кодекс, който не е задължителен за съдиите	Олаус Петри (Olaus Petri) в шестнадесети век; сдружението на съдиите работи напоследък за изготвяне на проект на кодекс, но не е завършен поради многото критики	1540		От друга система, законът дава правомощия на Омбудсмана и на Канцлера на правосъдието да отправят публично критика на съдията за неговото поведение
ШВЕЙЦАРИЯ	Писмени правила практически не съществуват на федерално равнище, а до голяма степен и на местно равнище				
ТУРЦИЯ	Закон за съдиите и прокурорите и правила за поведение	Парламента, Висшия съвет на съдиите и прокурорите	1982	Същите както разпоредбите на законите	Дисциплинарно производство
УКРАИНА	ДА, разработването му започна през 1999 г. от Конгреса на съдиите въз основа на опита на Канада, Америка и главно Русия и изменения и предложения от украински съдии	Съвета на съдиите	2002	Подчинение на закона, безпристрастност, подържане на основателни очаквания, лоялност, справедливост, искреност, поведение	НЕ, според желанието на Конгреса на съдиите

				в съответствие с дадената клетва	
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО	НЕ, но има някои неформални ръководства, които някои (Съветът по съдебни проучвания, шотландският министър на правосъдието и доктрината в Северна Ирландия) биха желали да бъдат поставени на формална основа, без да представляват задължения по закон	Създадени от лорд канцлера, със съгласието на лорд главния съдия		Преди да бъдат назначени, съдиите се информират относно това, което се очаква от тях по отношение на поведението им	

Дейности, несъвместими със съдийските функции				
	Източник	Вид несъвместимост	Изключения	
АНДОРА	Закон за правосъдието (L.Q.J.)	Всяка друга публична служба; търговски, индустриални или професионални дейности; да работи като адвокат или да упражнява дейности, свързани с правната помощ		
АЗЕРБАЙДЖАН	"този въпрос е неясен за нас"			
БЕЛГИЯ		Съдията не може да бъде едновременно и прокурор, да заема изборна длъжност, адвокат (който се явява в по-нисшите инстанции), съдебен изпълнител, адвокат (който се явява в по-висшите инстанции), военен и религиозен служител или да заема платена политическа или административна длъжност от какъвто и да е вид		
КИПЪР		Всякаква друга длъжност или професия	Лекции и публикации по правни въпроси	
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА		Не може да заема политически пост (например президент на Републиката или член на парламента), никаква държавна или търговска дейност. Разрешена е научна работа, преподавателска,		

		литературна и артистична дейност, както и да бъде политически съветник, ако това не подкопава достойнството на съдебната власт и доверието, което тя трябва да вдъхва	
ЕСТОНИЯ		Никакви политически мандати или дейности; никакви други длъжности освен преподаване или изследвания; не може да участва в бордове на публични или части компании	
ФИНЛАНДИЯ	Закон за държавните служители	Всякаква публична служба, каквато и да е цивилна, търговска или платена професия или дейност	Може да се получи разрешение от първостепенен съд или съд от по-висша инстанция
ФРАНЦИЯ		Несъвместима с всички видове публични служби, каквато и да е цивилна, търговска или платена професия и работа като арбитър	
ГЕРМАНИЯ	Закона за немската съдебната власт	Идеята за разделение на властите: никаква административна дейност (с изключение в съда, научна и преподавателска); не може да принадлежи на политическа партия или да кандидатства за избиране като член на парламента: ако бъде избран, той бива временно отстранен от длъжността на съдия; забранени са консултантските и помирителни дейности	Правителството може да разреши на съдия да заседава като арбитър или да бъде изслушан като експерт от арбитражен съд
ИСЛАНДИЯ	1998 Закона за съдебната власт	Не може да приема пост или да има акции в компания, ако това е несъвместимо с неговите/нейните задължения или има вероятност да се влоши качеството на неговата или нейната работа	Преподаване, да бъде председател на комисия, изнасяне на лекции, писане на статии, и т.н. Трябва да поиска разрешение за извънсъдебни дейности от Комисията за съдебната власт
ИРЛАНДИЯ	Конституцията от 1937 г.	Никой съдия не може да бъде избран за член на която и да е камара на парламента или да заема „каквато и да е друга служба или пост срещу възнаграждение”.	

ИТАЛИЯ	Кралски декрет от 30 януари 1941 г.	Никаква работа или публична или частна служба, с изключение като член на парламента или на благотворителна организация, никаква търговска, индустриална или професионална дейност. Висшият съвет на съдебната власт може да разреши „задачи от някакъв друг вид”.	Преподаване или научна дейност са възможни с разрешение – при точно определени условия – от Висшия съвет. Арбитражната дейност се разрешава само по изключение.
ЯПОНИЯ	Закон за организацията на съда	Забрана за политическа и търговска дейности и за получаване на друго възнаграждение, освен за работата като съдия.	Разрешение може да бъде получено от Върховния съд за получаване на друго възнаграждение освен за работата като съдия.
ЛИХТЕНЩАЙН	Член 6, Закон за държавните служители от 1938	Никаква друга дейност, която се извършва срещу възнаграждение или изискваща много време без разрешение от правителството, което преценява дали тя е съвместима с работата на съдията; такъв обикновено е случаят с научната работа като хоноруван сътрудник или преподавателска дейност	
ЛИТВА	2002 Закон за съдебната власт	Никаква политическа дейност, не може да бъде повикан на военна служба, никаква частна дейност срещу заплащане, разрешава се възнаграждение за преподавателска дейност, да не работи в сдружение, ако това влияе върху независимостта на съдията	Четене на лекции и публикации по правни въпроси
ЛЮКСЕМБУРГ	Конституцията и Закон за организацията на съдебната власт	Никаква работа срещу заплащане	
МАЛТА	Кодекс за организацията и гражданската процедура, Етичен кодекс	Никакво лично участие или участие като съветник по дело, което процесът вече е започнал или делото е предадено за разглеждане от съдия, никаква друга дейност, дори временно, с изключение в международен съдебен орган или университета	Със съгласието на президента на Републиката
МОЛДОВА	Закон за статута на съдиите	Никаква друга публична или частна длъжност или пост като член на парламента или съветник в орган на местната власт; не може да принадлежи към политически партии или други	

		обществено-политически организации; не може да участва в бизнес или в писмени или устни консултации, освен за кръвни роднини. Възможни са публикации или медийни изяви, ако не се отнасят до вътрешно политически въпроси.	
НИДЕРЛАНДИЯ	Член 44 "Закон за организацията на съдебната власт" (1827/2001); Закон за дейности несъвместими с дейностите на националните и европейски парламенти (1994)	Съдиите не могат да бъдат адвокати, които се явяват в по-нисшите инстанции, адвокати, които се явяват в по-висшите инстанции (холандския еквивалент), нотариуси; не могат да упражняват други професии, свързани с правна помощ или даване на съвети; съдиите от Върховния съд не могат да бъдат членове на холандския или Европейския парламент .	
НОРВЕГИЯ	Закона за съдилищата и Основно държавно споразумение	Съдиите са сравнително свободни; единствено съдиите от Върховния съд се подчиняват на специални разпоредби. Общо взето обаче те могат да бъдат адвокати, които се явяват в по-висшите инстанции, медиатори или съдебни заседатели без да трябва да напускат работа.	Законът е в парламента, той трябва да замени толерантната съдебна практика, съдържа строги разпоредби или забрана, даване на разрешение или деклариране на допълнителни дейности и прави правилата за несъвместимост на дейностите по-строги.
ПОЛША	Конституция и закон	Никаква друга дейност, с изключение на научни публикации и като хоноруван преподавател, при условие че това не се отразява върху работата на съдията; никаква дейност или длъжност срещу възнаграждение, което би могло да хвърли петно върху имиджа на съдебната власт; никаква политическа дейност.	Прилагането трябва да бъде възложено на висшестоящ (председателя на съда или върховния съд или министъра)
ПОРТУГАЛИЯ		Никакви публични или частни професионални длъжности; несъвместимост на дейностите, приложима общо за всички държавни служители	Преподавателска или научна дейност може да бъде разрешена от Комисията на съдебната власт, но не трябва да бъде заплатена дейност
РУМЪНИЯ		Никаква политическа дейност, никаква друга длъжност, освен	

		сътрудник в научни издания и преподавателска дейност	
СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА	Закон от 2000 г.	Никакви политически постове в широкия смисъл на думата, включително държавните ведомства и армията, никаква частна дейност срещу възнаграждение, с изключение на научна, преподавателска или артистична дейност и то при условие, че тя не подкопава достойнството на съдебната длъжност.	
СЛОВЕНИЯ	Конституцията и Закона за организацията на съдебната власт	Никаква административна или политическа длъжност, никаква търговска или професионална дейност, платена дейност или участие в управлението на търговски дружества и всичко, което може да хвърли петно върху репутацията на съдебната власт. Преподавателска и научна дейност са разрешени при тези условия.	
ШВЕЦИЯ	Закони и конституцията	Никой съдия не е подчинен на друг съдия или на държавно длъжностно лице	
ШВЕЙЦАРИЯ		Никаква друга държавна служба или пост, никаква друга кариера или професия, никакъв пост на директор, управител или член на орган, ръководещ организация със стопанска цел, никаква длъжност възложена или право на собственост дадено от чуждестранни органи	Съдът може да разреши работа като експерт или арбитър и други допълнителни дейности и да постави съответните условия, ако обаче не се засяга независимостта и престижът на съдебната власт
ТУРЦИЯ	Закон за съдиите и прокурорите	Никаква публична дейност, освен ако не е разрешена от закона, никаква дейност срещу възнаграждение.	
УКРАЙНА	Няма формално предвидени несъвместими дейности		
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО	Основни насоки	Не може да заседава като арбитър или да упражнява каквато и да е платена професионална дейност (освен публикации) или каквато и да е професионална дейност (освен публикации) или каквато и	

да е политическа дейност; големи ограничения се налагат също и когато съдията е напуснал длъжността.

	Обстоятелства, при които безпристрастността може да бъде поставена под съмнение	
	Източник	Обстоятелства
АНДОРА	Закон за правосъдието (L.Q.J.)	Близост по роднинска линия, да е бил адвокат или представител; търговски или икономически връзки. Да е имал съдебен спор с партия или нейния адвокат, интерес в предмета на спора, йерархични или приятелски отношения.
АЗЕРБАЙДЖАН	Въпросът се отнася за разглеждане от Главна прокуратура в ситуация, предвидена от закона	
БЕЛГИЯ	Съдебната практика по разпоредбите на Кодекса и законодателството относно отстраняване на съдията от състава и несъвместимите дейности	
КИПЪР	Съдебната практика на Върховния съд	Конфликт на роднински или лични интереси, познаване на делото или страните
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА	Гражданско-процесуалния и Наказателно-процесуалния кодекси, механизмите за ...търсене на възстановяване на щети от съдия, който е злоупотребил с властта си	
ЕСТОНИЯ		Конфликт на интереси, всякакви връзки, които биха могли да се отразят неблагоприятно върху доверието в съдебната система, пристрастие
ФИНЛАНДИЯ	Процесуален кодекс	Роднински връзки, конфликт на интереси, пристрастие, личен интерес в делото и други причини, които основателно поставят под съмнение безпристрастността на съдията
ФРАНЦИЯ		На съдия може да бъде направен отвод или той трябва да се въздържа от разглеждане на дело при различни

		обстоятелства, които поставят под съмнение неговата обективност и безпристрастност: роднински или приятелски връзки, конфликт на финансови интереси, когато той вече е вземал решение или е постановил присъда по същото дело, когато има връзка на подчинение.
ГЕРМАНИЯ	Гражданско-процесуален кодекс	Роднински връзки, дело, по което съдията е дал показания или е бил разпитван като вещо лице или по което той вече е вземал решение, съмнения в безпристрастността на съдията, които могат да се породят от разкриване на конфликт на финансови или приятелски интереси или изразени предпочитания към една от страните
ИСЛАНДИЯ	Граждански процесуален закон и Наказателно-процесуален закон	Страна в спора, ако е давал съвети на страна по делото, роднински, приятелски или професионални връзки с една от страните; ако е свидетел по делото или съществува близка връзка със свидетел.
ИРЛАНДИЯ	<i>Nemo iudex in causa sua</i> върховенство на закона	Да няма конфликт на лични, роднински или финансови интереси, да няма пристрастие или предубеждение; съдията може да си направи отвод
ИТАЛИЯ	Граждански процесуален кодекс и Наказателно-процесуален кодекс	Конфликт на роднински, лични или професионални интереси, познаване на делото или страните, пристрастие и предубеждение.
ЯПОНИЯ	Конституцията и Граждански процесуален кодекс и Наказателно-процесуален кодекс, в зависимост от това по какво дело страната е негов/неин роднина	Независимо че спазват правилата за несъвместимост на дейности, при някои обстоятелства съдиите могат да бъдат отстранени от състава или да бъдат помолени да се оттеглят от процеса
ЛИХТЕНЩАЙН		Конфликт на лични или роднински интереси, пристрастие, разкрити от съда, заявени по собствена инициатива на съдията или по инициатива на страните
ЛИТВА	Граждански процесуален кодекс	Конфликт на лични или роднински интереси, пристрастие, участие в делото като свидетел
ЛЮКСЕМБУРГ	Член 521 от новия Граждански процесуален кодекс, член 542 от Кодекса за наказателно разследване, член 6 от Европейската конвенция за защита правата на човека	Когато се оспорва безпристрастността на съдията или когато има основателно съмнение за справедливостта на процеса
МАЛТА	В Кодекса за организация на съдебната система и	Конфликт на лични или роднински интереси, пристрастие, участие в процеса като свидетел

	гражданската процедура е даден подробен списък на обстоятелствата, при които съдията трябва да си направи самоотвод или страните могат да откажат да му разрешат да разглежда делото	
МОЛДОВА	Граждански процесуален кодекс и Наказателно-процесуален кодекс	В случай че има личен или косвен интерес по делото или когато съществува роднинска връзка със страните, съдията трябва да си направи самоотвод по делото
НИДЕРЛАНДИЯ	Граждански процесуален закон, Наказателно-процесуален закон, Административно-процесуален кодекс	“Факти и обстоятелства, които могат да поставят под съмнение непристрасността на съдията” (законът не влиза в подробности, съдебната практика следва основните насоки, установени от Европейския съд)
НОРВЕГИЯ	Закон за съдилищата	Роднински връзки със страните или с техните правни съветници, ако това може да се отрази върху доверието в съдията, съдията трябва да си направи самоотвод (в болшинството от случаите конфликт на интереси)
ПОЛША	Наказателно-процесуален закон и Граждански процесуален закон	Когато съдията познава страните или е запознат с делото, поради това, че вече е участвал в него (близка връзка със страните или съпричастност към делото в личното му или професионално качество; два случая: <i>iudex inhabilis</i> и <i>iudex suspectus</i>)
ПОРТУГАЛИЯ	Закон за съдебната власт, Граждански процесуален кодекс, Наказателно-процесуален кодекс	Съдия не може да заседава в съд, в който работи член на неговото семейство; когато има основателно съмнение относно справедливостта на процеса или когато той поиска да бъде освободен от делото в случай на конфликт на лични, икономически или семейни интереси; той не може да е бил съпричастен или да е участвал в делото в различно качество
РУМЪНИЯ	Нормативни актове	Близка връзка с една от страните, политическо влияние, натиск от страна на медиите, приятелски връзки
СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА		Всички обстоятелства, при които, при изпълнение на служебните задължения, в личния си живот или след като е напуснал поста, съдията се компрометира или подложи на изпитание доверието в съдебната система.
СЛОВЕНИЯ	Граждански процесуален кодекс и Наказателно-процесуален кодекс, Европейската конвенция за защита правата на човека	Когато съдията е страна в съдебното производство или е съпричастен към делото или има връзка с такова лице, ако е давал показания или е участвал в делото като вещо лице, ако е участвал във вземане на

		решение или е издал решение, ако има основателни съмнения за неговата безпристрастност.
ШВЕЦИЯ	Процесуален кодекс	Роднински връзки, конфликт на лични, финансови или политически интереси, пристрастие, професионална или лична съпричастност към делото
ШВЕЙЦАРИЯ	Нормативни актове и съдебната практика	...в съответствие с практиката на Европейския съд по правата на човека
ТУРЦИЯ	Наказателно-процесуален кодекс и Граждански процесуален кодекс	Пристрастие, конфликт на интереси, лична съпричастност към престъплението като жертва, свидетел, адвокат, арбитър или поради роднински връзки
УКРАЙНА	Процесуални кодекси	Близка връзка с една от страните, личен интерес към делото или когато изпълнението на служебните задължения на съдията би поставило по някакъв начин неговата безпристрастност под съмнение
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО	Европейската конвенция за защита правата на човека	

	Наказателна или гражданска отговорност на съдиите			
	Наказателна отговорност		Гражданска отговорност	Процедура
	Престъпления	Наказания		
АНДОРА	Наказателен кодекс, член 114, корупция, корупционни практики		Съдиите носят гражданска отговорност в случай на измама при изпълнение на техните служебни задължения	По граждански дела съдия може да бъде арестуван само когато е хванат в момента на извършване на нарушението; автоматично временно отстраняване от длъжност, със съгласието на Висшия съдебен съвет
АЗЕРБАЙДЖАН	Например, когато съдия съзнателно осъди невинната страна	Затвор или обезщетяване за вреди	Когато делото се разглежда от по-висша инстанция, тя може да	Председателят на Съвета на съдиите решава да даде ход,

			установи, че съдията, който е разглеждал делото на първа инстанция носи отговорност	като предаде делото на Главна прокуратура; съдията ще бъде съден от обикновен съд
БЕЛГИЯ	Престъпления от общ характер при изпълнение или по повод изпълнението на служебните задължения	Наказанията, предвидени в общ закон	Механизъм за търсене на обезщетение за вредите от съдията, който е злоупотребил с властта си, който позволява да се търси лична отговорност от съдията в случай че има намерение за измама или измама от страна на съдията; от държавата също може да бъде потърсена отговорност за злоупотребата на съдията	При наказателните дела мярката е в ръцете на прокурора към апелативния съд, по граждански дела производството е пред Касационния съд
КИПЪР	Конституцията гарантира имунитет на съдиите от Върховния Конституционен съд и от Висшия съд (сега обединени във Върховен съд). Обичайното право и справедливостта гарантират имунитет също и на съдиите от по-нисшите инстанции на съда.			
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА	Във връзка с изпълнение на служебните задължения		В случай че е било издадено незаконосъобразно решение или е била извършена неправомерна дейност, вредите се компенсират от държавата, която може да заведе дело за обезщетение срещу съдията, ако е установено, че той е извършил дисциплинарно нарушение Where there has been an unlawful decision or a harmful activity, the damage is made good by the State, which is entitled to bring an action for indemnity if the judge has been found guilty of a disciplinary offence	Наказателно производство срещу съдия трябва да бъде разрешено от президента на Републиката; юрисдикция по такива дела имат обикновените съдилища, по общия ред

ЕСТОНИЯ	Когато съдията умишлено издава незаконосъобразно решение	Отстраняване от длъжност	Няма персонална отговорност от страна на съдията, задължение на държавата	Представител на Главна прокуратура сезира Върховния съд, който проверява дали може да започне наказателно преследване съгласно Наказателния кодекс и Наказателно процесуалния кодекс, със съгласието на президента на Републиката
ФИНЛАНДИЯ	Нарушенията, извършени при изпълнение на служебните задължения са описани в Наказателния кодекс	Наказанията са тези, предвидени от общия закон, включително отстраняване от длъжност	Отговорност за вреди, които са причинени при изпълнение на служебните задължения на съдията. Като правило обезщетяването се извършва от държавата, която в някои случаи може да поиска възстановяване от съдията.	Обикновената процедура; съгласно конституцията производство може да бъде възбудено от всеки, чиито права са били нарушени за членовете на върховните съдилища има изключения и специална процедура)
ФРАНЦИЯ	Нарушенията са определени в закона	Наказанията, предвидени в общ закон	Гражданска отговорност се носи от съдията само когато той лично е виновен	Обикновената наказателна процедура, гражданска отговорност може да се търси само от държавата, която има право да потърси компенсация
ГЕРМАНИЯ	Нарушения на Наказателния кодекс, включително злоупотреба с тяхното служебно положение и корупция	Наказанията, предвидени в общия закон	Личната гражданска отговорност е ограничена от член 839(2) на Гражданския кодекс, според който действие, пораждащо вреди се счита за престъпление. В други случаи отговорността поема държавата; ако държавата е осъдена да заплати вреди; тя може да предяви иск срещу виновния за компенсиране на	Обикновените наказателни и граждански процедури

			изплатените обезщетения.	
ИСЛАНДИЯ	Когато съдията е издал умишлено несправедливо решение; когато използва незаконосъобразни процедури, за да получи признание за вина или когато разпорежда неправомерно задържане или разследване	По-големи наказания, предвидени от общ закон	Гражданската отговорност се поема от държавата, но тя може са поиска компенсация от съдията, ако нарушението е било допуснато умишлено	Процедурите, предвидени от общия закон
ИРЛАНДИЯ	Обичайното право признава на съдиите пълен имунитет			
ИТАЛИЯ	Предвидени в Наказателния кодекс и насочени главно към съдиите при изпълнението на служебните задължения, например корупция	Наказанията, предвидени от общия закон	Гражданската отговорност за груба небрежност или за отказ от правосъдие е предвидена в закона от 1988 г., предвиждащ отнемане на относителния имунитет за отговорност, който беше обсъден на референдум. Държавата действа като гарант и може да потърси компенсация от съдията, сумата на обезщетението е ограничена, в случаите когато вредите са нанесени непреднамерено.	Специални правила за юрисдикция, за да се гарантира, че делото се гледа в различна област, разглеждане на допустимостта на жалбата (може ли възникналият проблем да бъде поправен чрез средствата на правна защита? оплакването отнася ли се до тълкуването на закона?) Делата се разглеждат от обикновените съдилища.
ЯПОНИЯ	Обикновена наказателна отговорност		Съгласно прецедент, установен от Върховния съд през 1955 г., съдиите нямат лична, гражданска отговорност за вреди, нанесени на страните при изпълнение на служебните задължения.	
ЛИХТЕНЩАЙН	Нарушения съгласно общия закон, плюс някои особени нарушения, като например длъжностно престъпление или корупция	Наказанията, предвидени в общия закон; съдия, който е осъден на лишаване от	Общите правила за гражданската отговорност на държавата, която може да заведе дело за компенсация	Обикновените съдилища и процедури по наказателни и граждански дела; Върховният съд има

		свобода за повече от една година се отстранява от длъжност		юрисдикция да разглежда апелативни жалби
ЛИТВА	Нарушения на Наказателния кодекс, включително злоупотреба със служебно положение и корупция	Наказанията, предвидени от общия закон	Единствено държавата е отговорна, но тя има право да заведе дело срещу съдията за компенсация	Всяко наказателно преследване или задържане трябва да бъде одобрено от Парламента; след това съдията временно се отстранява от длъжност в очакване на резултата от производството.
ЛЮКСЕМБУРГ	Член 4 на Гражданския кодекс, злоупотреба с власт и отказ от правосъдие	Глоби, забрана за изпълняване на длъжността или заемане на публични длъжности или служби	Само държавата носи отговорност (процедура съгласно общия закон, Закона от 1 септември 1988 г.)	Член 639 от новия Граждански процесуален кодекс за търсене на обезщетения от съдия, който е злоупотребил с власт
МАЛТА	Наказателният кодекс съдържа изрична разпоредба за случаите, когато съдия отхвърли или откаже да разгледа законно подадена жалба за habeas corpus; както всяко друго лице, което е на държавна служба: злоупотреба с власт или длъжностно престъпление, корупция, присвояване на средства	Наказанията, предписани от общия закон	Няма специални правила; не е известен случай да е направен опит съдия да бъде накаран да понесе гражданска отговорност	Обикновената процедура на обикновените наказателни съдилища
МОЛДОВА	Общия закон, съгласно принципа, че всички са равни пред закона		Съдиите не носят гражданска отговорност	Наказателното преследване се разрешава от CSM и президента на Републиката или парламента, в зависимост от обстоятелствата; делото се разглежда от съдилищата от по-висша инстанция.
НИДЕРЛАНДИЯ	Прилага се общият закон		Само държавата носи отговорност	Прилага се общият закон, няма специална процедура

НОРВЕГИЯ	Престъпленията съгласно общия закон		Действие за установяване на гражданска отговорност на съдията може да се предприеме само ако решението е било отменено и ако съдията е извършил нарушение при вземането на това решение	Обвиненията срещу съдия се определят от Кралския съвет и делото срещу съдията се разглежда от съд от по-висша инстанция, отколкото е съдът, в който той заседава
ПОЛША	Престъпления, свързани с дейността на съдията и при изпълнение на служебните задължения		Съдията може да бъде държан лично отговорен съгласно общия закон; държавата може да бъде отговорна в случай на непреднамерена грешка или неправомерно поведение при изпълнение на служебните задължения (размерът на компенсация е ограничен до три месечни заплати, неограничен е в случай на сериозно нарушение); няма отговорност за последствията от произнесеното решение	Наказателно производство и мярка за неотклонение „задържане под стража” трябва да бъдат разрешени от Дисциплинарния съд (с изключение когато лицето е хванато в момента на извършване на престъплението): Дисциплинарният съд може също така да отстрани временно съдията от длъжност; решението може да бъде обжалвано пред по-висша съдебна инстанция
ПОРТУГАЛИЯ	Престъпленията съгласно общия закон, извършени по повод или при изпълнение на служебните задължения на съдията; специални престъпления – злоупотреба с власт, превишаване на правомощията, присвояване на публични средства, неопазване на тайната	Наказанията, предвидени в общия закон	Съдията носи гражданска отговорност само когато фактите, причинили вредите са довели до наказателна присъда за подкуп, присвояване на публични средства или измама; съдията трябва да възстанови обезщетенията, изплатени от държавата или да компенсира държавата	По наказателни дела, обикновената наказателна процедура пред по-висша инстанция отколкото тази, в която заседава съответния съдията, а по граждански дела, пред съда, където са възникнали фактите
РУМЪНИЯ	Общия закон	Общия закон	Общия закон	По граждански дела, обикновената

				процедура и съдилища; по наказателни дела, предварително становище от министъра или президента, след това обикновената процедура и съдилища (за съдиите на известно ниво в йерархията – по-висши инстанции)
СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА	Престъпления, извършени при изпълнение на служебните задължения	Лишаване от свобода, загубват правото да заемат професионални и почетни длъжности, забрана за практикуване, глоби		Наказателно производство трябва да бъде разрешено от органа, който е назначил или избрал съдията и то се образува по инициатива на председателя на съответния съд или министъра на правосъдието
СЛОВЕНИЯ	Злоупотреба, която е довела до умишлено престъпление	Наказанията, предвидени в общия закон, които могат да имат като последица отстраняване от длъжност		Наказателно производство трябва да бъде разрешено от парламента
ШВЕЦИЯ	Нарушения, допуснати при изпълнение на служебните задължения, посочени в Наказателния кодекс: незипълнение на служебните задължения, корупция, неопазване на професионалната тайна	Наказанията, предвидени в общия закон (глоби, лишаване от свобода), възможни са дисциплинарни последиствия, включително отстраняване от длъжност	Вреди, нанесени при изпълнение на служебните задължения от съдията; обикновено държавата носи отговорност за небрежност на държавен служител; съдията може да носи лична отговорност, когато има утежняващи вината обстоятелства	По наказателни дела: ако съдията е от Върховния съд, въпросът се отнася до омбудсмана, а Съдия канцлерът може да възбуди съдебно производство
ШВЕЙЦАРИЯ	Престъпления, свързани с дейността на съдиите или служебното им положение, изразяване на предпочитания		Гражданската отговорност се поема само от държавата ; пряката гражданска	По наказателни дела, само парламентът може да разреши съдебно производство; той

			отговорност на съдиите е изключена	може също така временно да отстрани съдията от длъжност; делото попада под юрисдикцията на обикновените съдилища.
ТУРЦИЯ	Наказателно-процесуалния кодекс: злоупотреба със служебното положение, корупция, изразяване на предпочитания	Лишаване от свобода	Гражданския процесуален кодекс: гражданските последици от престъпление, произволни решения, неправомерни решения, решения, продиктувани от лични съображения или от съображения извън делото	За образуване на наказателно производство е необходимо съгласието на Висшия съвет на съдиите и прокурорите, който назначава следователя и прокурора, решава дали въпросът е дисциплинарен и предава документите на компетентния орган – специална процедура в случай на предателство (углавно престъпление)
УКРАЙНА		Наказанията, предвидени от общия закон, плюс отстраняване от длъжност.	Няма гражданска отговорност за съдиите	Обикновената наказателна процедура; предварително задържане на съдия обаче трябва да става в изключителни случаи и да бъде разрешено от Висшия съвет. Съдията се отстранява от длъжност веднага след образуване на делото. Компетентен е Апелативният съд, посочен за тази цел.
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО	Имунитет по обичайното право при изпълнение на служебните задължения, иначе имунитет само ако съдията е действал добросъвестно			

	Дисциплинарно производство			
	Обстоятелства	Процедура	Орган	Наказания
АНДОРА	Сериозни или тежки нарушения, посочени в членове 83 and 84 на L.Q.J.	Висшият съдебен съвет поема инициативата за разследване по жалба на потърпевшия гражданин, на когото е известен фактът, Главна прокуратура или председателя на съответния съд	Висшият съдебен съвет	Член 85 на L.Q.J., порицание, глоба, временно отстраняване от длъжност, отстраняване от длъжност
АЗЕРБАЙДЖАН		В случаи на простъпки	Министърът се обръща към Съвета на съдиите да разгледа случая	Предупреждение или отстраняване от длъжност
БЕЛГИЯ	Нарушение на правилата за поведение, посочени в закона или произтичащи от съдебната практика, т.е. доверие в съдебната институция		Съдията се явява пред председателя на съответния съд, първия председател на апелативния съд или пред Общото дисциплинарно събрание или на апелативния съд или на касационния съд, в зависимост от неговия ранг и тежестта на нарушението или от предвиденото наказание	Предупреждение, просто мъмрене, мъмрене с порицание, временно отстраняване от длъжност за срок от 15 дни до 1 година, отстраняване от длъжност
КИПЪР	Психическа или физическа невъзможност, които пречат на съдията да изпълнява своите служебни задължения, нарушение на неговите морални задължения	Върховният съд назначава съдия, който да разследва случая и след това решава дали да предаде съдията на дисциплинарния орган	Висш съвет на съдиите	Порицание или отстраняване от длъжност
ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА	Нарушение на дисциплинарните правила, посочени в Закона от 2002 г.	Решение за възбуждане на производство се взема от	Дисциплинарен съд, съставен от петима съдии, назначени от председателя на съда,	Порицание, временно намаляване на възнаграждението,

		Министъра на правосъдието или председателя на съответния съд или председателя на Върховния съд в срок от два месеца след като е станал известен фактът, който трябва да се е случил не повече от две години преди това	посочени със съгласието на Съдебния съвет, за период от три години; решенията могат да бъдат обжалвани пред Върховния съд.	временно освобождаване от длъжност като административен ръководител, временно отстраняване от длъжността като съдия
ЕСТОНИЯ	Неизпълнение на процедурите и неспазване нормите за поведение, които влияят неблагоприятно на доверието в съдебната система	Производството се инициира от председателя на Върховния съд или министъра на правосъдието	Дисциплинарната комисия на Върховния съд	Предупреждение, порицание, глоба, отстраняване от длъжност (може да бъде разпоредено от Върховния съд на пленарно събрание)
ФИНЛАНДИЯ	Няма дисциплинарно производство; маловажните престъпления (неизпълнение на служебните задължения) могат да доведат до наказателно производство			
ФРАНЦИЯ	Нарушения при изпълнение на служебните задължения, непочтено, безскрупулно или непристойно поведение		Висш съвет на съдебната власт, под председателството на първия председател на Касационния съд	От просто мъмрене, вписано в досието до отстраняване от длъжност
ГЕРМАНИЯ	Нарушения при изпълнение на служебните задължения, определени в законите; производства се образуват много рядко	Процедура, администрирана от специален отдел	Федералният съд за държавните служители, подразделение на Федералния съд, състоящ се от професионални съдии, назначени до живот и други съдии от кариерата	Порицание, глоба, намаляване на трудовото възнаграждение, преместване на друга длъжност, отстраняване от длъжност

ИСЛАНДИЯ	Нарушения при изпълнение на служебните задължения на съдиите	Писмена жалба може да бъде подадена пред Комитета по съдебните функции от всяко лице, което е претърпяло вреди в резултат на поведението на съдия. Ако тя бъде счетена за основателна, съдията се поканва за обяснения съгласно правилата на Комитета.	а) Комитетът по съдебните функции се състои от трима членове, назначени от министъра на правосъдието (единия е предложен от Събранието на исландските съдии и един предложен от Факултета по право). б) Председателя на съда	Мъмрене, лично мнение (отстраняване от длъжност може да стане само след приключване на съдебното производство по сериозни нарушения)
ИРЛАНДИЯ	Съществува само процедура пред парламента за отстраняване от длъжност; тази процедура прилича на процедурата по импичмънт, произтичаща от прецедентното право и се използва рядко.			
ИТАЛИЯ	Всяко нарушение при изпълнение на служебните задължения, поведението в публичния или частния живот, отразяващо се неблагоприятно върху доверието и престижа, който един съдия и съдебната институция трябва да вдъхват (случаите са определени от съдебната практика)	Производство се възбужда от представител на главния прокурор към касационния съд или по молба на министъра на правосъдието. По характер процедурата е съдебна, със всички гаранции, предвидени от тази процедура	Дисциплинарен съд, съставен от девет съдии, които са членове на Висшия съвет на съдебната власт, избрани от колегите си; двама от тях трябва да бъдат посочени от Парламента	
ЯПОНИЯ	Закона за организацията на съдилищата, Закона за импичмънт на съдиите и Закона за дисциплинарни действия срещу съдиите	Посочени са в Закона за дисциплинарни действия срещу съдиите и Закона за импичмънт на съдиите	Изслушване от съд от по-висша инстанция от тази, към която принадлежи въпросният съдия по процедурата за импичмънт, в съответствие с която се разглеждат най-тежките случаи; изслушване от съда за импичмънт, съставен от членове на Диетата (японския парламент).	Дисциплинарна процедура: предупреждение или глоби / процедурата импичмънт: отстраняване от длъжност
ЛИХТЕНЩАЙН	Тези, които са предвидени в законите за	Няма специална процедура, подобна е на наказателната	Висш съд в случаите на обикновени съдии и Върховния съд в	Порицание, временно намаление на възнаграждението,

	държавните служители		случаите на съдии от по-висок ранг	освобождаване от длъжност
ЛИТВА	Нарушения при изпълнение на служебните задължения, явено нарушение на закона, неспазване на правилата за несъвместимост на дейности	Съдебният съвет или председателят на съда могат да възбудят дисциплинарно производство	Етична и дисциплинарна комисия към Съдебния съвет (състояща се от съдии – избрани или назначени – и от представители на други власти), която предава случая на Съда на честта; когато той реши, че съдията трябва да бъде освободен от длъжност, предлага тази санкция на президента или парламента.	Порицание или отстраняване от длъжност
ЛЮКСЕМБУРГ	Член 155 от Закона за организацията на съдебната власт; широка дефиниция	Член 157 и следващите		Член 156
МАЛТА	Конституцията. Невъзможност (физическа или психическа) да изпълнява своите служебни задължения или особено голяма злоупотреба	Член 971 от Конституцията Член 8 от Закон No. 41 от 1944 г.	Отстраняване от длъжност от президента по предложение на парламента (одобрено с две трети от гласовете). Преди да бъдат предприети тези действия, случаят се разследва от Комисията за администриране на правосъдието, когато се установи, че съдията има провинение, за което трябва да отговоря.	Отстраняване от длъжност
МОЛДОВА	Умишлено нарушение на закона при правораздаване, дисциплинарно нарушение, публична дейност с политически характер, нарушаване на правилата за несъвместимост на дейности, системно	Дисциплинарно производство може да бъде възбудено от: председателя на Върховния съд, председателя на Висшия съвет на съдебната власт, който и да е член на Висшия съвет на съдебната власт.	Дисциплинарен съвет към Висшия съвет на съдебната власт	Забележка, предупреждение, освобождаване от длъжност

	или тежко нарушаване на Кодекса за поведение			
НИДЕРЛАНДИЯ	При незначителни нарушения при изпълнение на служебните задължения или правилата за поведението от съдия, председателят на съда може да направи предупреждение. Ако съдията е извършил престъпление и е осъден на лишаване от свобода, ако е обявен в състоятелност или недееспособен, и изобщо ако действа по начин, който уронва престижа на правосъдието или доверието в съдебната власт е сериозно накърнено, Върховният съд може да отстрани временно или да освободи от длъжност съдията.			
НОРВЕГИЯ	В момента се разглежда проектозакон, който ще се постарае да сложи край на практиката, съгласно която съдиите, както и всички високопоставени длъжностни лица, не подлежат на дисциплинарно производство	Страна по делото, свидетел или адвокат, с жалба във връзка с поведението на съдията при изпълнение на неговите служебни задължения може да възбуди дело пред Дисциплинарната комисия – решението на комисията може да бъде преразгледано от обикновен съд, съставен от съдебни заседатели	Комисия, съставена от двама съдии, един адвокат и двама външни членове, всички назначени от правителството	Само предупреждение и порицание; освобождаване от длъжност, както е предвидено в конституцията; за тежки и повтарящи се престъпления се използва специална процедура, предвидена в конституцията.

ПОЛША	Уронване на достойнството на неговата длъжност, явно нарушение на разпоредбите на закона, маловажни престъпления	Прилича много на наказателно производство; производството се води от съдии, избрани за тази цел по предложение на министъра, Върховния съд или който и да е ръководител на съд, Националния съвет на съдебната власт или прокурор, който сам се е предложил; процесът е публичен и съдията се защитава от адвокат.	Различни дисциплинарни съдилища разглеждат въпроси, които възникват в обикновените съдилища, административните съдилища, военните съдилища и Върховния съд: на първа инстанция съдиите са трима, а в апелативната инстанция делото се разглежда от седем съдии	Предупреждение, порицание, освобождаване от длъжност – в зависимост от случая то е или окончателно или просто се извършва преместване; уволнение
ПОРТУГАЛИЯ	Нарушения при изпълнение на служебните задължения, пропуски в работата му като съдия, несъвместими с достойнството, с което трябва да се изпълняват съдебните функции (в различна степен, което е определящо за вида наказание)	Предвидени в Закона за съдиите	Висшият съвет на съдебната власт; решенията се обжалват пред Върховния съд	Глоба в размер равен на възнаграждението за 5 до 90 дни; преместване; временно отстраняване за от 20 до 240 дни; принудително пенсиониране; освобождаване от длъжност
РУМЪНИЯ	Поведение, в разрез с професионалните норми и поведение в противоречие с интересите на работата или престижа на съдебната система (забавяне на дела, отсъствия, действия в личен интерес, намеса в работата на другите съдии, неопазване на тайната)	Производство се инициира от министерството, разследването се провежда от съдии със същия ранг, защитата се осъществява от съдия	Върховният съвет на съдебната власт, след това, като последна инстанция, Върховният съд	Порицание, предупреждение, намаляване на възнаграждението, замразяване на повишение, преместване, временно отстраняване от длъжност, уволнение

СЛОВАШКАТА РЕПУБЛИКА	Нарушение на дисциплинарните правила, посочени в Закона от 2000 г. или последствията от наказателна присъда	Компетентни да възбудят производство са Министърът на правосъдието или председателят на съответния съд	Дисциплинарни съдилища	Мъмрене, временно намаление на възнаграждението, отстраняване от длъжност
СЛОВЕНИЯ	Строго определени случаи, предвидени в Закона за организацията на съдебната власт	Производство по инициатива на председателя на съда, след което се прилага обикновената наказателна процедура	Дисциплинарен съд, съставен от един съдия от Върховния съд като председател и четирима съдии, представляващи различни нива на съдилищата	Преместване, временно спиране на всякакви повишения, намаляване на възнаграждението, отстраняване от длъжност
ШВЕЙЦАРИЯ	Швейцария няма такава процедура			
ТУРЦИЯ	Неизпълнение на служебните задължения, поведение в разрез с етичните норми, обидно поведение в процеса на работа, отсъствия, закъснения, пилеене на време, подкопаване на имиджа на съдебната власт, злоупотреби, неизпълнение на административни и ведомствени задължения	В зависимост от йерархичното ниво, инспектори, назначени от министъра, който има инициативата за възбуждане на производство, спазване на правата за защита	Висшият съвет на съдиите и прокурорите (който е компетентен също така за назначаване и управление на кариерното израстване)	Предупреждение, порицание, замразяване на повишенията, удържки от възнаграждението, принудително преместване, отстраняване от длъжност
УКРАЙНА	Явно нарушаване на закона, неизпълнение на задълженията като съдия и нормите, които този пост налага в частния живот на съдията		Дисциплинарни комисии	Порицание или препоръка към Висшия съвет на съдебната власт съдията да бъде освободен от длъжност
ОБЕДИНЕНОТО КРАЛСТВО	Особено тежки нарушения	По инициатива на лорд канцлера и лорд главния съдия	От кралицата по предложение на двете камари на парламента, когато се касае за висши съдебни магистрати и от лорд канцлера за останалите съдии (но	Отстраняване от длъжност (изключително рядко)

			във всеки случай не се предприемат действия преди да се получи независим съдебен доклад и без съгласуване с лорд главния съдия)
--	--	--	---

- [1] След това той е преработен през ноември 2002 г. и заглавието му е Бангалорски принципи за поведението на съдиите. КСЕС не разполагаше с тези Принципи. В Обяснителната бележка към тях се признава приносът на работната група на КСЕС през юни 2002 г.
- [2] Промените на съдебната власт. Сравнение в европейските страни, Ф. Робърт и А. Котино, издание Хартман, 2001 г. (*Les mutations de la justice. Comparaisons européennes*, Ph. Robert and A. Cottino (ed.), Harmattan, 2001).
- [3] Виж например делото Пирсак (Piersackcase), решение от 1 октомври 1982 г., Серия А 53, точка 30; делото Де Кубер (De Cubber case), решение от 26 октомври 1984 г., Серия А 84р точка 24; делото Демиколи (Demicoli case), решение от 27 Август 1991 г., Серия А 210, точка 40; делото Сент-Мари (Sainte-Marie case), решение от 16 декември 1992 г., Серия А253-А, точка 34.
- [4] За подробен анализ на несъвместимостите виж Съобщението от Жан-Пиер Атенон (Communication by Jean-Pierre Atthenont), представено на семинара, организиран от Съвета на Европа по въпросите на статута на съдиите (Букурещ, 19-21 март 1997 г.) и Съобщението от Пиер Комю (the Communication by Pierre Cornu), представено на семинар, организиран от Съвета на Европа по въпросите на поведението на съдиите (Чизинау, 18-19 септември 1997 г.).
- [5] Той урежда отношенията с гражданите, задължението за компетентност, използването на публичните средства, използването на служебната информация, отношенията с пресата, членуването в сдружения, имиджа на безпристрастност и независимост, задължението съдиите да се отнасят коректно със сътрудниците, поведението на работното място и извън него и задълженията на ръководителите на съдилищата.
- [6] В своя обобщен доклад, представен след първата среща на Лисабонската мрежа, Даниел Люде (Daniel Ludet) подчертава, че обучението трябва да служи за връзка и да поощри дискусии върху професионалната практика на съдиите и етичните принципи, на които те са основават (виж *Обучение на съдиите и прокурорите по въпроси, свързани с техните професионални задължения и етика*. Първа среща на членовете на мрежата за обмен на информация относно обучението на съдиите и прокурорите, публикация на Съвета на Европа).
- [7] Просто поради това, че от държавата е потърсена отговорност за прекомерно забавяне, в никакъв случай не следва разбира се, че някой съдия е виновен за това. КСЕС повтаря казаното в точка 27 по-горе.
- [8] Поради тези причини Работната група на КСЕС, по време на и след срещата с Комисаря на ООН по правата на човека на 18 юни 2002 г., определи своето иначе доста положително отношение към Бангалорския кодекс в неговата настояща форма на проект като не се съгласи с пряката връзка, която той установява между изложените в него принципи на поведение и предмета на жалбите и наказанията (виж точка 2 (iii) на Приложение V, документ ССЈЕ-GT (2002) 7): виж коментариите № 1 (2002) на ССЈЕ-GT) по Бангалорския проект.
- [9] В Англия лорд канцлерът отговаря за възбуждане на дисциплинарни дела и вземането на решения по тях. По споразумение дисциплинарни действия се инициират само след съгласуване с лорд главния съдия и след това (освен ако засегнатият съдия се откаже от това право) друг съдия с подходящо положение, посочен от лорд главния съдия, се назначава да разследва фактите и да докладва, с препоръки. Ако лорд главният съдия е съгласен, тогава лорд канцлерът може да отнесе въпроса в Парламента (в случаите, когато се отнася за съдии от по-висок ранг) или да отстрани от длъжност съдия от по-нисък ранг, или да вземе, или да упълномощи някого да вземе някаква друга дисциплинарна мярка.